

Technická univerzita v Liberci
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra: Pedagogiky a psychologie odd.sociálních studií

Obor: Sociální pracovník

Trestná činnost nezletilých dětí ve městě
Pardubice za posledních pět let

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146069907

Autor: Renata Vyhnálková (Havelková)

Podpis: *Renata Vyhnálková*

Adresa: Gorkého 2270

530 02 Pardubice

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Libor Novosad, Ph.D.

Počet	stran	grafů	tabulek	Příloh
	77	42	13	8

V Liberci dne 20.11.2000

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6 Tel.: 048/535 2515 Fax: 048/535 2332

Katedra: pedagogiky a psychologie - oddělení sociálních studií

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát) Renata VYHNÁLKOVÁ
adresa: Gorkého 2270, Pardubice, 530 02
obor (kombinace): sociální pracovník
Název BP: Trestná činnost nezletilých dětí ve městě Pardubice
za posledních 5 let
Název BP v angličtině: DELINQUENCY OF UNDER-AGE CHILDREN IN THE TOWN
OF PARDUBICE IN THE LAST FIVE YEARS.
Vedoucí práce: Mgr. Petra Špínková
Konzultant:
Termín odevzdání: 31. 3. 2000

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 15. 12. 1998

.....
děkan

.....
vedoucí katedry

Převzal (kandidát): VYHNÁLKOVÁ RENATA

Datum: 20. 12. 1998

Podpis: Renata Vyhnálková

Mgr. Petra Špínková
KSP/SPRA

44 p. 10 s. příl.

Cíl:

Cílem naší bakalářské práce je analyzovat současnou situaci v páchání trestné činnosti nezletilými dětmi, a to především rozbořem jejich rodinné situace a osobnostních zvláštností ve vztahu k typu navštěvované školy.

Hypotézy:

1. Domníváme se, že trestnou činnost více páchají děti navštěvující zvláštní školu než děti, které se učí v základních školách
2. Domníváme se, že počet trestných činů spáchaných nezletilými dětmi ve městě Pardubice za posledních 5 let mírně klesá

Metody:

- rozhovory
- obsahová analýza dokumentů
- statistický rozbor rejstříků trestné činnosti nezletilých pachatelů na oddělení sociální prevence Magistrátu města Pardubic

Literatura:

- MATOUŠEK, O. - KROFTOVÁ, A.: Mládež a delikvence. Portál, 1997.
DRTILOVÁ, J. - KOUKOLÍK, F.: Odlišné dítě. Vyšehrad, 1994.
KOUDELKOVÁ, A.: Psychologické otázky delikvence. Victoria Publishing, 1995.
NĚMEC, J.: Psychopatie a kriminalita. (Život ze dne na den), Lidé a zločin 1993.
ČÍRTKOVÁ, L.: Kriminální psychologie. Eurounion, s.r.o. Praha, 1998.
ČAČKA, O.: Psychologie dítěte. Sursum, 1996.
VÝROST, J. - SLAMĚNÍK, I.: Aplikovaná sociální psychologie I. Portál, 1998.

Vedoucí práce:

Petra Malá

Katedra: pedagogiky a psychologie - oddělení sociálních studií

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát) Renata VYHNÁLKOVÁ
adresa: Gorkého 2270, Pardubice, 530 02
obor (kombinace): sociální pracovník
Název BP: Trestná činnost nezletilých dětí ve městě Pardubice
za posledních 5 let
Název BP v angličtině: DELINQUENCY OF UNDER-AGE CHILDREN IN THE TOWN
OF PARDUBICE IN THE LAST FIVE YEARS.
Vedoucí práce: PhDr. mgr. Libor Novosad Ph.D.
Konzultant:
Termín odevzdání: 30.11.2000

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 15. 12. 1998

.....
děkan

.....
vedoucí katedry

Převzal (kandidát): VYHNÁLKOVÁ RENATA

Datum: 20. 12. 1998

Podpis: Renata Vyhnálková

Cíl:

Cílem naší bakalářské práce je analyzovat současnou situaci v páchání trestné činnosti nezletilými dětmi, a to především rozbořením jejich rodinné situace a osobnostních zvláštností ve vztahu k typu navštěvované školy.

Hypotézy:

1. Domníváme se, že děti navštěvující základní školu mají podnětější rodinné prostředí, než děti ze školy zvláštní
2. Předpokládáme, že děti navštěvující základní školu jsou více organizovány v zájmových kroužcích než děti ze škol zvláštních
3. Domníváme se, že trestnou činnost více páchají děti navštěvující zvláštní školu než děti, které se učí v základních školách
4. Předpokládáme, že počet trestných činů spáchaných nezletilými dětmi ve městě Pardubice za posledních 5 let mírně klesá

Metody:

- rozhovor
- dotazník
- obsahová analýza dokumentů
- statistický rozbor dat

Literatura:

- MATOUŠEK, O.-KROFTOVÁ, A.: Mládež a delikvence. Portál, 1997.
DRTILOVÁ, J.-KOUKOLÍK, F.: Odlišné dítě, Vyšehrad, 1994.
KOUDELKOVÁ, A.: Psychologické otázky delikvence. Viktoria Publishing, 1995.
NĚMEC, J.: Psychopatie a kriminalita (Život ze dne na den), Lidé a zločin, 1993.
ČÍRTKOVÁ, L.: Kriminální psychologie. Eurounion, s.r.o. Praha 1998.
ČAČKA, O.: psychologie dítěte. Sursum, 1996.
VÝROST, J.-SLAMĚNÍK, I.: Aplikovaná sociální psychologie I. Portál, 1998.

Vedoucí práce:

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Pardubice, 2000.-11.-20.

Renata Vyhnálková (roz.Havelková)

Poděkování:

Děkuji vedoucímu mé závěrečné bakalářské práce PhDr. Mgr. Liboru Novosadovi, Ph.D. za zasvěcené vysvětlování problémů a za podnětné rady. Dík patří i mému manželovi a sedmileté dceři Karolínce za trpělivost a pochopení po celou dobu zpracování bakalářské práce.

Prohlášení k využívání výsledků bakalářské práce:

Jsem si vědoma těchto skutečností:

- a) bakalářská práce je majetkem školy,
- b) s bakalářskou prací nelze bez svolení školy disponovat,
- c) bakalářská práce může být zapůjčena či objednána (kopie) za účelem využití jejího obsahu.

Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu bakalářskou práci vyžádat v Univerzitní knihovně VŠST v Liberci, kde bude uložena.

Renata Vyhnálková (roz.Havelková)

Adresa: Gorkého 2270

530 02 Pardubice

Podpis:

Resumé

Bakalářská práce pojednává o kriminalitě nezletilých dětí, jejich příčinách a důsledcích. Teoretická část je věnována oblasti predelinquence, a je zde zdůrazněn významný podíl kvalitního rodinného a školního prostředí ve výchovném působení na každého jedince. V praktické části je vyhodnocen dotazník, který vyplňovaly děti ze zvláštní a základní školy. Zároveň jsou zde zhodnoceny údaje o trestné činnosti nezletilých dětí ve městě Pardubice za posledních pět let.

Summary

The Bachelor dissertation deals with the delinquency of minor children, its causes and consequences. The theoretical part devotes to predelinquency and emphasises the important share of quality family and school environment in an educational process influencing each individual. The practical part evaluates inquiry which filled in the children from especial and elementary nine-years school. Along with there are presents the datumes about criminal activities of children under their fifteen in the town Pardubice during last five years.

Zusammenfassung

Die Bakkalaureusarbeit beandelt die Kriminalitat der Minderjahrigen, ihre Ursachen und Folgen. Der theoretische Teil wird dem Gebiet der Pradelinquenz gewidmet und es wird hier der bedeutende Anteil einer vollwertigen Familien- und Schulumwelt in der Wirkung auf jede Einzelperson betont. Im praktischen Teil wird ein Fragebogen ausgewertet, den die Kinder aus der Sonder- und Grundschule ausgefullt haben. Zugleich werden hier Daten uber die Strafrechtliche Aktivitaet der Minderjahrigen der Stadt Pardubice in den letzten funf Jahren ausgewertet.

Obsah:

<i>Úvod</i>	7
Teoretická část	
<i>1. Kriminalita jako civilizační jev</i>	9
1.1. Co je to trestný čin a kriminologie?	10
1.2. Charakteristické znaky trestné činnosti dětí	11
1.3. Hranice trestní odpovědnosti	12
1.4. Možnosti potrestání nezletilých dětí v ČR	15
1.5. Odpovědnost rodičů	16
<i>2. Rodina a její nezastupitelná úloha ve výchově</i>	18
2.1. Historie vývoje rodiny	21
2.2. Charakteristika dnešní rodiny	24
2.3. Typy výchov v rodině	25
2.4. Typy výchov pro děti nevhodné	27
<i>3. Podíl školy ve výchovném procesu</i>	29
3.1. Povinná školní docházka	31
3.2. Škola dnešní doby	32
3.3. Základní, zvláštní a jiné speciální školy	33
<i>4. Volnočasové aktivity a programy prevence kriminality</i>	35
4.1. Program prevence kriminality	36
4.2. Program prevence kriminality v Pardubicích	38
Praktická část	
<i>5. Úvod do praktické části</i>	40
<i>6. Hypotézy</i>	41
<i>7. Dotazník</i>	41
7.1. Forma dotazníku	41
7.2. Realizace dotazníku	41
<i>8. Rejstříky trestné činnosti</i>	42
8.1. Spisová dokumentace	42

9. Písemné a grafické vyhodnocení jednotlivých otázek	44
9.1. Tabulkové vyhodnocení dotazníku	66
10. Zhodnocení rejstříků trestné činnosti nezletilých dětí	68
11. K platnosti hypotéz	71
12. Navrhovaná opatření	72
Závěr	74
Literatura	76
Přílohy	78
Příloha č.1 - predelikvence v roce 1995	
Příloha č.2 - predelikvence v roce 1996	
Příloha č.3 - predelikvence v roce 1997	
Příloha č.4 - predelikvence v roce 1998	
Příloha č.5 - predelikvence v roce 1999	
Příloha č.6 - predelikvence od r.1995 do r.1999	
Příloha č.7 - nevyplněný dotazník	
Příloha č.8 - rozhovor s p.Martou Veletovou, manažerkou Programu prevence kriminality ve městě Pardubice	

Se stavem každé společnosti úzce souvisí sociálně patologické jevy a kriminalita. V určité míře se dotýkají každé společnosti, ale jejich nárust je vždy spojen s opoždováním systémových opatření oproti často překrotným změnám společenských struktur.

Já pracuji jako sociální kurátorka pro děti a mládež na oddělení sociální prevence a péče o děti. Se závadovým chováním, výchovnými problémy a trestnou činností dětí a mládeže se setkávám denně

Většinu lidí zajímá při spáchání nějakého trestného činu hlavně důsledek toho jednání. Je to pochopitelné, a proto při ukládání trestu byva zohledňováno především lidsko společenské nebezpečnosti.

Stejně důležité je však přihlídnout k **osobnosti pachatele**, proč to udělal, z jakých příčin a za jakých podmínek. Měli bychom tedy před uložení jakéhokoli trestu poznat vlastnosti a rysy jeho osobnosti, temperament, intelektovou kapacitu, zjistit jakým způsobem je zvyklý uspokojovat své potřeby a jaký má hodnotový zebříček. U nezletilých a mladistvých je navíc důležité, v jaké rodině jsou vychováváni a z jaké rodiny pocházejí. Proto si myslím, že je velice správné, pokud sociální kurátor poskytně orgánům činným v trestním řízení podrobnou a objektivní zprávu (sociální anamnézu) o rodinných poměrech nezletilého či mladistvého delikventa. Takéž i o jeho dosavadním způsobu života a všech aspektech, které by na chování jedince mohly mít jakýkoliv vliv. Sociální kurátor by měl umět objektivně zhodnotit a dát k dispozici orgánům Policie a soudům veškeré informace, které o nezletilém a mladistvém pachateli zná.

V teoretické části bakalářské práce je popsán a vysvětlen pojem kriminality, zejména kriminality dětské. Dále i veškeré aspekty, které nezletilé dítě formují a které mají na jeho výchovu vliv – rodinné zázemí, školní prostředí a trávení volného času.

V praktické části bakalářské práce je vyhodnocen dotazník, který vyplňovali žáci 7.ročníků školy základní i zvláštní. Týká se nejbližších oblastí dítěte, tedy rodinného zázemí, vrstevnických skupin a volnočasových aktivit. Dále jsou v praktické části analyzována data získaná rozbořem rejstříků trestné činnosti nezpl.pachatelů, které jsou vedeny v evidenci Odd.soc.prevence na Magistrátě města Pardubic v časovém úseku posledních pěti let.

Teoretická část:

1. Kriminalita jako civilizační jev

Kriminalita je nežádoucí společenský jev provázející všechny typy společnosti. Kriminalitou rozumíme výskyt trestného (kriminálního) chování, který je vyjádřen souhrnem trestných činů spáchaných ve společnosti. Kriminalitu známe dvojí:

zjevná kriminalita – je státem registrovaná

latentní kriminalita – je skrytá, policie, prokuratura a soudy o ní nevědí.

Každá společenská změna s sebou nese rozkolísání právního systému, oslabení identity a organizace státních institucí a vyšší míru tolerance veřejnosti k porušování zákonů. Tudíž vede i ke zvýšení trestné činnosti. Samozřejmě jde s tímto stavem ruku v ruce tlak veřejného mínění na zpřísnění represe, tvrdší zákony a přísnější postihy pachatelů trestných činů. Tento tlak je na první pohled zdánlivě oprávněný, srozumitelný širokým vrstvám obyvatelstva a v neposlední řadě podporovaný sdělovacími prostředky.

Za posledních 10 let došlo v naší republice k nárůstu kriminality, a to nejenom kriminality, páchané dospělými jedinci, nýbrž i jedinci mladistvými a také dětmi, které nejsou z hlediska našeho právního systému trestně odpovědné.

Zvyšující se podíl nezletilých delikventů na páchaní trestných činů je dlouhodobě registrován v celém světě. V České republice se za posledních 20 let zvýšil počet stíhaných mladistvých trojnásobně a počet dětí tři a půlnásobně. Od roku 1990 vzrostl počet mladistvých pachatelů ve věku od 15 do 18 let o 100% a děti ve věku do 15 let o 160%. Velice alarmující je statistický údaj, podle něhož od roku 1989 vzrostl počet pachatelů do 18 let o

121%. Počet vyšetřovaných dětí a mladistvých kulminoval v roce 1996 a, což je potěšující, od této doby jejich počet klesá. (Policista, 1/1999, příloha).

Je to informace o doslovné explozi kriminality mezi mládeží. Navíc je nutné si uvědomit, že tento údaj představuje pouze informaci o počtu pachatelů objasněných trestných činů. Naskytá se zde otázka, jaký by byl skutečný počet dětských a mladistvých pachatelů, kdyby bylo možné objasnit všechny trestné činy, včetně neregistrovaných. Dale je nutné konstatovat, že velká většina veškeré registrované trestné činnosti se týká majetkové kriminality, dále též vandalismu, užívání a poškozování cizí věci, sikaný, atd. Pokud bychom hodnotily strukturu skutku, nejčastěji se děti dopouštějí krádeží věci z automobilů a krádeží vloupaním. Kriminalita se koncentruje zejména ve velkých městech a průmyslových aglomeracích, kde je vysoký počet anonymních a migrujících osob.

Protispolečenské chování, v širším smyslu než kriminalita, se nazývá delikvence. Je to činnost porušující zákonné nebo jiné normy chování a způsobující společností nebo jednotlivci újmu (Sociologické pojmoslovi, str. 80).

1.1. Co je to trestný čin a kriminologie?

Podle našeho trestního zákona se za **trestný čin** považuje čin, který je pro společnost nebezpečný a jehož znaky jsou v tomto trestním zákoně uvedeny. Dale říká, že čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vyžaduje znaky trestného činu. K trestnosti činu je třeba úmyslného zavínění, pokud tento zákon nestanovi výslovně, že postaći zavínění z nedbalosti. Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, miron

jeho zavineñi a jeho pohnutkou (§3 odst.1 odst.2 odst.3 odst.4 tr.zák.).

Definice z Malé právnícké encyklopedie (1994,176) uvádí: *Trestný čin je platiným trestním zákonem definován jako pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně. Pokud čin vykazuje pouze nepatrnou nebezpečnost není trestným, třebaže jinak formálně vykazuje znaky takového činu.*

Kriminologie je vědní obor zabývající se kriminalitou, a to zejména jejím stavem a vývojem ve společnosti, příčinami a podmínkami jejího výskytu, osobnosti pachatelů a opatřeními a prostředky k jejímu omezení (Sociologické pojmoslovi, str.98).
Ve vývoji kriminologie se dají rozlišit **dva hlavní směry**:

1 - zdůrazňuje se význam biologických faktorů zločinnosti, kterými je myšlena dědičnost, tělesná konstituce a psychologické struktury osobnosti
2 - zdůrazňuje se význam povahy, prostředí a hospodářských, sociálních a kulturních podmínek

1.2. Charakteristické znaky trestné činnosti dětí a mládeže

Trestná činnost dětí a mládeže má své specifické rysy, kterými se odlišuje od dospělých pachatelů trestné činnosti:

- výběr předmětu útoků je určen jiným hodnotovým systémem než u dospělých
- trestnou činnost páchají častěji ve spolupachatelství a ve skupině

- příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování a vhodné nástroje ke spáchání trestného činu

- chování pachatelů je neúměrně tvrdé, dochází k devastaci, ničení předmětů a znehodnocení zařízení

- konání pachatelů je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností při překonání překážek, často je použito neúměrných prostředků k dosažení cíle
- na páchání trestné činnosti má velký vliv alkohol, případně jiná návyková látka podporující nekoordinovanost pohybů a nepřiměřené reakce
- mladiství pachatelé jednají více emotivně než rozumově, často živelně pod vlivem momentální situace
- při opakované trestné činnosti se vyskytují specifické znaky z předcházející trestné činnosti
- při získávání alibi se orientují na osoby ze skupiny, do níž patří
- o přípravě i o spáchání trestného činu se rádi svěřují členům své skupiny
- často odcizují předměty, které momentálně potřebují nebo které se jim líbí (video, rádio, zbraně, alkohol, cigarety, léky, oblečení, apod.)
- věci získané trestnou činností skupinou mladistvých jsou velmi brzy rozdělovány mezi její členy, při rozdělování je patrná hierarchie ve skupině a podíl na spáchaném trestném činu, finanční prostředky se zpravidla utrácejí ve skupině.

Tyto charakteristiky potvrzuje policejní i soudní praxe. (Sociální práce, 4/98, str. 25).

1.3. Hranice trestní odpovědnosti

Podle našich zákonů je u osob, které v době spáchání trestného činu nedovršily **15 let věku**, trestní odpovědnost vyloučena. Takové osoby nemohou být subjektem trestného činu. Trestní odpovědnost nastává dnem následujícím po dni patnáctých narozenin (§ 11 trestního zákona).

Hranice trestní odpovědnosti je u nás v poslední době velice diskutované téma, ke kterému se vyjadřují v médiích odborníci i laici.

Naše hranice trestní odpovědnosti vede ke vzniku pocitu beztrestnosti nejenom u rodičů, popř. dalších osob podílejících se na jejich výchově, ale i u samotných nezletilých, hlavně u těch, kteří jsou ve věku bezprostředně před dovršením této hranice. Mnozí nezletilí pachatelé se dostávají do konfliktu s trestním zákonem opakovaně a v páchání trestné činnosti pokračují i jako mladiství. Pokud by však bylo zacházení s dětskými a mladistvými pachateli doprovázeno maximální snahou o nápravu a odklon od případné další trestné činnosti, mohla by být hranice trestní odpovědnosti nižší.

Zásadní námitka, která se objevuje **proti snížení věkové hranice trestní odpovědnosti** je ta, že takový přístup povede ke kriminalizaci rozsáhlé skupiny obyvatelstva, která podléhá ještě povinné školní docházce.

Otázkou zůstává i případné snížení věkové hranice pouze u vybraných trestných činů, většinou těch, které jsou pro společnost zvláště nebezpečné. Takto diferencovaná hranice trestní odpovědnosti se ale nejeví příliš jako vhodná. Zejména proto, že je velmi obtížné stanovit zásadní kritéria pro rozlišení trestných činů, při jejichž spáchání by se použila současná věková hranice, a trestných činů, u nichž by se aplikovala snížená hranice trestní odpovědnosti. I v zahraničí je toto pojetí voleno spíše výjimečně.

Pokud by věková hranice trestní odpovědnosti byla snížena, vyvolalo by to logicky i potřebnost změny věkové hranice v těch ustanoveních trestního zákona, jež poskytují zvláštní ochranu osobám ve věku do 15 let. To znamená například ustanovení o kuplířství (§ 204 odst. 4 trestního zákona), vraždě (§ 219 odst. 2 písm. e) tr. zák.), zavlečení do ciziny (§ 233 odst. 2 písm. b) tr.

zák.), znásilnění (§ 241 odst. 2 písm.b) tr. zák.), pohlavním zneužívání (§ 242 trestního zákona).

Snížení věkové hranice trestní odpovědnosti by přicházelo v úvahu jen za předpokladu zřízení zvláštních institucí, oddělených od trestní justice nad dospělými. Taktéž by bylo potřebné, vzhledem ke zvláštnostem této věkové kategorie, jednotlivě v každém konkrétním případě přezkoumat znalci z odvětví dětské, popř.dorostové psychiatrie a psychologie duševní stav těchto dětských delikventů. A to z toho důvodu, zda v souvislosti s trestnou činností, které se měli dopustit, jsou schopni chápat smysl svého jednání a posoudit jeho následek a zda jsou na takovém stupni rozumového, mravního a citového vývoje, aby bylo možné proti nim vést trestní stíhání a uvažovat o uložení trestní sankce.

České trestní právo obsahuje celou řadu **možností potrestání**. Kromě **podmíněného a nepodmíněného trestu odnětí svobody**, které nemají na delikventa příliš výchovný vliv, jsou zde možnosti **odklonu v trestním řízení a uplatnění alternativních trestů**. To však může být aplikováno pouze ve vztahu k osobám, jež dovršili věk 15 let a jsou tedy trestně odpovědné.

1.4. Možnosti potrestání nezletilých dětí v České republice

V České republice se spodní věková hranice mládeže, která páchá trestnou činnost, snížila za poslední dobu z dřívějšího rozmezí od 14 do 16 let na rozmezí od 12 do 14 let. Je také na místě říci, že v důsledku rozvoje společnosti, hlavně tedy informačních

technologií se zvýšil i stupeň rozumové a mravní zralosti mládeže.

Co je však hodně zarážející, je to, že dříve rizikové skupiny dětí a mládeže pocházely zejména z dysfunkčních rodin, sociálně slabých společenských vrstev a z takzvaných nepřizpůsobivých rodin. Nyní toto již neplatí a trestná činnost se objevuje i u dětí

pocházejících ze slušných rodin, kde mají rodiče určité společenské postavení a v rodině jsou dobré ekonomické a sociální poměry. Nabízí se zde tedy otázka, zda rodiče nezapomínají na svoji nejdůležitější a ústavou chráněnou roli – na svoji **odpovědnost za výchovu svých dětí**. Nejenom, že na tuto roli zapomínají, ale nejsou schopni ani ochotni přizpůsobit časový rozvrh, profesní ambice a osobní zájmy výchovným a emocionálním potřebám dětí.

Vzhledem k věkové hranici trestní odpovědnosti zůstává většina dětských delikventů nadále v rámci rodiny, bez toho, aby jejich rodiče, popř. jiné osoby, které se podílejí na jejich výchově, nesly odpovědnost za jejich kriminální chování. Toto nepostihování vede ke vzniku pocitu beztrestnosti nejenom u nezletilců, ale i u jejich rodičů.

Jedinou sankci, kterou náš trestní zákon umožňuje, je soudní **nařízení ochranné výchovy** u jedince, který je starší 12 let, ale nedovršíl ještě 15 let, a to v případě, že spáchá takový čin, za který náš trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu. Nebo je to nutné k zajištění řádné výchovy osoby mladší než patnáct let, která spáchá čin, který by jinak byl trestným činem (§ 86 trestního zákona). Nařízení ochranné výchovy však neprobíhá v trestním řízení, nýbrž v řízení občanskoprávním.

Další výchovná opatření jsou uvedena v § 43 zákona o rodině. Jedná se o **napomenutí nezletilému, napomenutí jeho rodičům, stanovení dohledu a uložení určitých omezení**, kterými jsou například návštěvy nočních podniků a hostinců. Tato opatření může uložit orgán sociálně právní ochrany dětí ve správním řízení, vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte. Které opatření zvolí, závisí na posouzení konkrétního případu. Někdy postačí k nápravě pouze projednání věci se zúčastněnými osobami a vhodná upozornění. Dalším, kdo rozhoduje o uložení výchovného

opatření je komise péče o rodinu a děti okresního úřadu. Členy této komise jmenuje přednosta okresního úřadu z řad pedagogů, psychologů, lékařů a členů obecních zastupitelstev. Komise rozhoduje i o odvoláních proti rozhodnutím obce, kterými byla výchovná opatření uložena.

Výchovná opatření může stanovit i soud a to v případě, že opatření stanovená obcí nebo okresním úřadem nepostačují. Je snad zbytečné upozornit na to, že se vztahují nejen na rodiče dětí, ale i na osvojitele, pěstouny a opatrovníky, jimž rovněž přísluší odpovědnost za výchovu dětí stejně jako rodičům.

Nejradikálnějším výchovným opatřením je **nařízení ústavní výchovy** (§ 46 odst. 2 zákona o rodině) a to v případě, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě. Pokud je to v zájmu nezletilého nutné, může soud nařídit ústavní výchovu i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela.

1.5. Odpovědnost rodičů

S hranicí trestní odpovědnosti úzce souvisí i odpovědnost rodičů za prohřešky jejich dětí. Především při opakované trestné činnosti dítěte by měla existovat možnost vyvodit trestně právní důsledky pro rodiče.

Náš trestní zákon zahrnuje odpovědnost rodičů pouze v ustanovení § 217 o **ohrožování mravní výchovy** mládeže:

Kdo vydá, byť z nedbalosti, osobu mladší než osmnáct let nebezpečí zpustnutí tím, že: a) umožní jí vést zahálčivý nebo nemravný život, nebo b) svádí ji k zahálčivému nebo nemravnému životu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Toto ustanovení postihuje dvě základní formy jednání pachatele. Slovo „**umožnit**“ má charakter pomoci a slovo „**svést**“ charakter návozu. Společným znakem je následek, kterým je nebezpečí zpustnutí dítěte. Ke spáchání tohoto trestného činu není nutné,

aby ke zpustnutí skutečně došlo, postačí, když tento stav pouze hrozí. **Zahálčivým a nemravným životem** se rozumí především parazitní způsob života, při kterém dotyčné dítě žije na úkor jiných občanů, prostředky k životu si opatřuje trestnou činností, potuluje se po ulicích, navštěvuje restaurace nebo jiné zábavní podniky ve večerních hodinách a neplní řádně školní docházku.

Je otázkou, zda-li by nebylo vhodné, v případě nezájmu rodičů o řádnou výchovu dětí, snížit v těchto rodinách **finanční příspěvky**, které od státu pobírají. Pro některé rodiče je to jediná sankce, kterou jsou ochotni akceptovat a které se opravdu bojí.

Není výjimkou, když pracovník oddělení péče o dítě dá orgánům Policie České republiky podnět k prošetření podezření z trestného činu ohrožování mravní výchovy a než se celá věc vyšetří, postoupí na státní zastupitelství a rodiče se dostanou do soudní síně, problém se časem sám vyřeší a podávaný podnět přestane být důvodným.

2. Rodina a její nezastupitelná úloha ve výchově

Podle zákona o rodině (§1 odst.2) je založení rodiny a řádná výchova dětí hlavním účelem manželství.

Každé manželství má tři základní funkce a to biologickou, ekonomickou a výchovnou. Funkce **biologická** spočívá v zajištění reprodukce společnosti a **výchovná** v řádné výchově dětí. **Ekonomická** funkce není o nic méně důležitá, neboť rodina je ve své podstatě spotřební hospodářskou jednotkou, která poskytuje hmotné zabezpečení svým členům, zejména dětem a starším členům rodiny.

V České republice je rodina založena na **manželství muže a ženy**. Novela zákona o rodině, vydaná v srpnu 1998, tuto zásadu zachovala a do rodinného práva nebyl vtělen institut partnerství homosexuálních dvojic, přestože v mediích byla tato otázka často a dlouze řešena.

Pedagogický slovník definuje rodinu jako: *nejstarší společenskou instituci, která plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti. V posledních desetiletích se model rodiny, který je historicky flexibilní, významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnující nejen rodinu vlastní a úplnou, ale také rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí tenduje k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojujícího potřeby, poskytujícího péči a základní jistoty dětem. Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce, které lze chápat jako komplementární (J.Průcha, E.Walterová, J.Mareš, 1995, str. 189).*

Rodina je místem, kde dítě získává první zkušenosti, kde se podle vzoru učí, jak se zachovat v určitých životních situacích a kde si vytváří i hodnotový systém. Děti by měly nacházet v rodině pocit bezpečí, jistoty a klidu a rodiče by jim toto vše měli umožnit.

Na rodinu můžeme pohlížet z několika hledisek:

Známe rodinu orientační a prokreační. **Rodina orientační** je ta, do které se člověk narodí, případně do níž je jako dítě přijat. **Rodinou prokreační** myslíme tu, kterou si potom sám založí a v které své děti bude učit všemu, co sám umí a co jim chce předat.

Z hlediska počtu lidí v rodině známe rodinu nukleární a rozšířenou. **Nukleární rodinu** tvoří otec, matka a jejich dítě, popřípadě děti. **Rozšířenou rodinu** tvoří navíc ještě prarodiče a další pokrevní příbuzní.

Nesmíme zapomenout také na **rodiny doplněné**, kde na místo chybějícího rodiče nastoupí rodič nový a dále i na **rodiny náhradní**, kde si osvojili nebo vzali do pěstounské péče cizí dítě. Počet rodin tohoto typu se zvyšuje.

Je nutné si uvědomit, že děti vyrůstající s oběma biologickými rodiči v **úplné rodině**, mají mnohem větší šanci v každém ohledu než děti z **rozbitých** nebo **neúplných rodin**. Mají větší sebevědomí a pocit bezpečí, dosahují lepších výsledků ve škole, vykazují méně problémů s chováním, jsou méně náchylné k ovlivnění jakoukoliv vrstevnickou partou a je menší pravděpodobnost, že budou v dalším životě vytvářet nestabilní vztahy.

Samozřejmě nízký socioekonomický status rodičů, případně jejich rozchod nebo skutečnost, že dítě vyrůstá v neúplné rodině nutně nevede k tomu, že děti budou náchylné k protispolečenskému nebo delikventnímu chování. Mezi důležité okolnosti patří kvalita a trvání vztahu dítěte ke zbývajícimu rodiči, než vlastní absence špatného rodiče. Problém může být

také kompenzován jedním kvalitním vztahem mimo rodinu, nebo úspěšnými zkušenostmi ve škole, případně v jiných oblastech socializace.

V kvalitní rodině by se každý měl naučit vše od hygienických návyků až po společenskou etiketu, od základních vědomostí a dovedností až po profesní připravenost, od pochopení vlastní identity po emancipované občanství, od prožití a prožívání vlastní sexuality až po kultivované vztahy mezi mužem a ženou. Měl by se naučit i celé řadě pracovních, sociálních a mravních vědomostí, dovedností a návyků.

Velmi přehledná se jeví definice rodiny od J.Odehnala ze Speciální psychologie: *Rodina je jakýmsi nejuniverzálnějším socializačním činitelem, který poskytuje jedinci identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli. Učí jedince reagovat žádoucím způsobem v procesu interakce a umožňuje mu i praktické ověření získaných dovedností v rámci rodiny. Uplatňuje se jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy. Pod vlivem rodinného působení se vytváří postoje k personálnímu okolí, sobě samému i společnosti obecně.* (J.Janoušek a kol., 1984, str. 115).

V případě, že dítě nemůže být ze závažných důvodů vychováváno ve vlastní rodině, může být svěřeno do rodiny náhradní. Tím se rozumí osvojení, pěstounská péče či svěření do péče jiné osoby. Pokud z nějakého důvodu není uskutečněna některá z forem náhradní rodinné péče, zajistí výchovu dítěte stát. Děti ve věku do 3 let jsou umístěny do zdravotnických zařízení, kterými jsou **kojenecké ústavy**. Dětem ve věku od 3 do 18 let, eventuálně do ukončení přípravy na povolání, zajišťují výchovnou, hmotnou a sociální péči školská výchovná zařízení. Tato školská zařízení jsou **dětské domovy** určené pro výkon ústavní výchovy a **zvláštní výchovná zařízení** pro výkon ochranné výchovy a výkon ústavní výchovy obtížně vychovatelné mládeže. Do dětských domovů a zvláštních výchovných zařízení rozmisťují děti

Matky vzadu nesly malé děti a celý majetek rodiny.

muži postupovali vpředu a v pohotovosti měli lovecké náčini. matka by nezvládla mít více jak jedno dítě na starosti. Během cesty a žen v produktivním věku. Často se stěhovali za zdrojem obživy a porodnosti, dlouhou dobou kojení, ale i vysokou úmrtností kojenců sběračství. V této době byly rodiny početně malé, s nízkou mytického předka. Muži se specializovali na lov a ženy na společností klanovou, svůj původ odvozovali od společného skupiny byly pokrevně sprízněné. Jejich společnost byla Vi se, že člověk **doby kamenné** žil ve skupinách a že tyto dokládají.

existovala již v době kamenné. Archeologické výzkumy to ostatně vytvořily všechny typy společností, lze předpokládat, že **Nejmenší společenskou jednotkou je rodina.** Protože ji postavili.

by jim byly přičteny podle pohlavi, věku a společenského organizovaná, neměla koordinované role všech jejích členů, které Není možné si představit lidskou společnost, které by nebyla

2.1. Historie vývoje rodiny.

náhradní rodina.

situace ve vlastní rodině zlepší, popřípadě, než se najde nová ústavní výchova by měla být pouze na přechodnou dobu, než se nebo do výchovného ústavu pro mládež. Je nutné upozornit, že dětského výchovného ústavu, výchovného ústavu pro děti a mládež způsobem narušena nebo páchá-li trestnou činnost, přechází do ústavu do dětského domova. Pokud osobnost dítěte již je nějakým osobnost dítěte, nebo je dítě sirotek, přechází z diagnostického povinné školní docházky do 18 (19) let. Pokud není narušena diagnostické ústavy pro mládež, které jsou pro děti od ukončení pro děti do 15 let, resp. do ukončení povinné školní docházky a Diagnostické ústavy máme dvoji, a to dětské diagnostické ústavy diagnostické ústavy na základě komplexního vyšetření.

Situace rodiny se mění někdy v době kolem **roku 8000 př.n.l.**, kdy vznikají trvale obydlená sídla, začínají se obhospodařovat území a je dán základ rozvoji řemesla, obchodu a vojenství. Společnost se začíná diferencovat podle majetku. Počet dětí v rodinách stoupá, stejně tak i počet obyvatel na jednotku území. Vedoucí postavení ve společnosti a v rodině získávají postupně muži a v civilizovaných společnostech si je udržují až do našeho století.

Jak vypadala rodina ve starověku se dozvídáme pouze z kronikářských zmínek a archeologických vykopávek z Řecka a Říma. **Starší starověká řecká** rodina byla striktně patriarchální, přesto však ženy měly větší volnost, mohly se na veřejnosti pohybovat bez doprovodu. Ženám příslušely všechny domácí práce, včetně vaření, pouze příprava masa byla doménou mužů.

Později, v **klasické době**, ženy vycházely ven z domu co nejméně, zdržovaly se převážně ve vyhrazené části domu, v majetnějších rodinách obstarávali pochůzky a nákupy otroci. Vdaná žena měla pečovat o řádný chod domácnosti a co bylo za zdmi domu se jí nemělo týkat. Také vzdělání žen bylo minimální, probíhalo pouze doma a jen ve styku s ženskými členkami domácnosti. Muž doma pobýval velice málo, stejně tak málo s ženou komunikoval. Častým a běžným prostředkem regulace velikosti rodiny bylo odkládání narozených dětí v košíku nebo hliněné nádobě na veřejná místa.

Římané si ve svých raných dějinách cenili institut rodiny natolik, že když sestavovali **kolem roku 450 př.n.l.** svůj první právní kodex – Dvanáct desek, byla v něm rodina prohlášena za základní jednotku společnosti. Stejně jako řecká rodina, měla i římská patriarchální podobu. Přesto se však římské ženy prosazovaly i v politickém životě. Nebyly zde výjimkou vzdělané, veřejně činné ženy.

Slované na naše území přišli okolo 5. století n.l. a žili v malých vesnicích a hradištích chráněných dřevěnými palisádami. Slovanská rodina byla také patriarchální.

V pohanské době středověku mohli mít význační mužové více manželek. V této době byla společnost společností agrární. Pěstování zemědělských plodin mělo mnohem větší hospodářský význam než řemeslo a chov dobytka. Rodiny žily ve velkých existenčních nejistotách. Důvodem byly epidemie nemocí, hlavně moru a války, při kterých se bezohledně drancovala zem.

V pozdější době středověku, kdy do společnosti pronikalo křesťanství, se společnost dělila na stavy. Nejvyšším stavem byla šlechta, další stavy tvořili duchovní, měšťané, kupci a venkované. Ti se navíc ještě dělili na svobodné občany a poddané. Bez příslušnosti k feudálnímu pánovi a bez příslušnosti k rodině neměl jednotlivec ve společnosti místo. Spolu s rodinou žili i námezdní pracovníci, učni a tovaryši. Příbuzenství je v této době mocným poutem mezi lidmi. Děti měly v rodině dětství krátké, zhruba v osmi letech začaly pracovat v zemědělství, nebo odcházely do učení, obvykle mimo domov. Ve 13. století založil papež Inocenc III. tornu, což byla otočná deska umístěná ve zdi kláštera, na kterou byly odkládány nechtěné děti.

V době novověku se v Evropě začíná patriarchální rodina postupně rozpadat. Důvodů je několik. Začíná proces ženské emancipace, žádá se naprostá rovnost mužů a žen před zákonem, včetně svobodné volby manželského partnera, která by byla určena pouze citovou nákloností. Muž přestává být jediným živitelem rodiny a jeho prestiž v rodině začíná klesat. Nastává proces industrializace, který přenáší pracovní místo z rodiny do továrny a soustřeďuje obyvatele do měst. Zavedení povinné školní docházky odvádí děti na větší část dne z rodin. Pokračuje však i odesílání malých dětí na učení do cizích rodin, popřípadě do internátních škol. Bohužel trvá i odkládání dětí do nalezinců. U nás byl první nalezinec založen roku 1575 v Praze na Invalidovně. Otočné torny

svůj význam v Evropě v této době neztrácejí, poslední torna byla zrušena až v roce 1914 v Madridu.

Oproti současným rodinám bývala výchova v dřívějších rodinách více autoritativní, děti rodičům vykaly, líbaly jim ruce a v přítomnosti otce seděly tiše v koutku. Slovo otce bývalo pro všechny, včetně matky, zákonem. Děti a ženy mnoho práv neměly. Samozřejmě to mělo i svou pozitivní stránku, neboť děti chovaly ke svým rodičům úctu, která se přenášela na celou starší generaci.

2.2. Charakteristika dnešní rodiny

Aplikovaná sociální psychologie I (1998, str.305) uvádí určité charakteristické znaky současné české rodiny:

- **Zaměřenost na zájem jednotlivce** – zvýšená orientovanost na jedince, pocit štěstí, hledání smysluplnosti života, upřednostňování jeho vlastních potřeb před zájmy celku, jsou reakcí na léta poválečná, kdy tomu bylo zcela opačně a kdy byl zdůrazňován kolektiv a jeho zájmy.

- **Chybí očekávání trvalosti vztahu** – jednotlivec nechce riskovat, nechce se „obětovat“ v zájmu rodiny, nechává si prostor pro změnu na základě svého svobodného rozhodnutí. Objevuje se řada alternativ společného soužití s co nejvolnějšími vztahy (manželství na zkoušku, oddělené domácnosti,...)

- **Odsouvání rodičovství na pozdější dobu** – tento jev je zatím vnímán vcelku pozitivně, protože se očekává, že rodičovství budou přijímat osobnostně vyzrálější jedinci. V důsledku takovýcho rozhodnutí ale dochází ke snižování porodnosti.

- **Intimní vztah bez vazby na možné důsledky** – velký vliv na takový vztah má antikoncepce. Partneři se na sebe nedívají jako na potencionálního otce či matku svého dítěte. Někdy i dlouhodobým intimním partnerům připadá jejich partner nepřijatelným pro výchovu společných potomků.

- **Předmanželská zkušenost v oblasti sexu** – až na určité specifické skupiny společnosti je zcela běžně přijímána.
- **Zralost partnerů** – při prvních intimních zkušenostech je většina jedinců často pouze fyziologicky zralá, nikoli psychosociálně. Samozřejmě to souvisí s existující disproporcí mezi fyzickým a psychosociálním zráním.
- **Specifičnost mužské a ženské role je stírána** – zde se projevuje zrovnoprávnění mužů a žen a vliv feministického hnutí, vývoje společnosti.
- **Činnosti dříve zajišťované rodinou stále více zajišťuje společnost** – výchova a péče o děti, služby, společné stravování. Rodině tím ale chybí posilování její soudružnosti.
- **Mezigenerační kontakty jsou většinou jen mezi dvěma generacemi** – společně žijí jen rodiče a děti, prarodiče často žijí samostatně. Kontakty prarodičů s dětmi jsou vázány na zprostředkování rodiči. Tento kontakt více generací je však oboustranně velmi důležitý. Prarodiče přinášejí do výchovy dětí klid, moudrost, schopnost trpělivě naslouchat, toleranci, nadhled a děti jim poskytují pocit sounáležitosti, životní kontinuity, spontánnost, veselí, vzpomínky na vlastní dětství.
- **Odklon od dříve typické rodinné koalice** – většinou býval dříve v rodinách dominantní hostilnější otec a laskavá submisivní matka, v současných rodinách je pestrá škála možností.
- **Tolerance vůči rozvodům** – rostoucí liberalizace postojů k rozvodům posiluje představy, že rozvod je vhodným řešením nespokojenosti s momentálním stavem manželství.
- **Důraz na materiální hodnoty** – projevuje se u významné části populace. Snaha vyrovnat vlastní životní úroveň s vyspělými evropskými státy vede často k jednostranné životní orientaci na získávání materiálních hodnot.

2.3. Typy výchov v rodině

Výchova je především procesem záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulujících jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností (Pedagogický slovník, 1995, str.257.).

Z historie, ale i ze současnosti známe tři typy výchovy :

- autoritativní
- liberální
- demokratickou

Autoritativní výchova je v rodinách, kde absolutisticky panuje jeden z rodičů, který nepřijímá jiné názory než své vlastní a naprosto postrádá toleranci. Zpravidla je tímto rodičem otec. Existují i rodiny s autoritativní, energickou matkou a naopak submisivním otcem, ale to není příliš typické. Tato situace nastává většinou v těch rodinách, kde má žena větší výdělek. Rodinná atmosféra takovéto rodiny se vyznačuje vzájemnou nespokojeností, dráždivostí a agresivitou, které plynou často z potlačených kritických tendencí a z autoritativního vystupování hlavy rodiny. Na první pohled má rodina disciplínu, ale vnitřní vztahy jsou narušeny.

Výchova liberální je pravým opakem výchovy autoritativní. V rodině je na první pohled naprostá svoboda, její členové mají značnou volnost. V mnohých rodinách, které bychom na první pohled do tohoto typu zařadily, vládne dítě. Všichni členové rodiny se mu podřizují, všechno má, smí a může. Jeho nároky se s věkem na rodiče zvyšují, jim ale síly a posléze i peníze, naopak ubývají. Stává se to často v rodinách, kde příchod dítěte byl dlouho a netrpělivě očekáván.

Výchova demokratická je postavena na přirozené rodičovské autoritě. U malých dětí není problém tuto autoritu získat, neboť rodič je silnější, větší, chytřejší a schopnější. Taková autorita

však dlouho nevydrží a rodiče, pokud chtějí získat autoritu přirozenou, musí mít všechny vlastnosti dobrého vychovatele. Podstatou demokratické výchovy je vzájemné respektování názorů a mínění všech členů rodiny, kterým je poskytnuto dost příležitostí k diskusi. Je zde značná účast všech členů rodiny na jejich společných plánech. Atmosféra rodinného života je charakterizována přátelskými vztahy, vzájemnou důvěrou a spokojeností.

2.4. Typy výchov pro děti nevhodné

Výchova příliš autoritativní (autoritářská) – dítě je málo samostatné, vyroste v úzkostlivého nebo negativistického člověka.

Výchova shovívavá - nedává ve výchově žádné hranice (dříve trend v Americe), dítě je rozmazlené, sobecké, neposlušné.

Výchova příliš ochranná – dítě je úzkostlivé, nesamostatné, s hypochondrickými příznaky.

Výchova chladná, lhostejná – rodiče nemají dost času, dítě je deprimované.

Výchova s nedostatkem citových vazeb – často dítě mladičkých rodičů nebo dítě nechtěné, vyroste v citově chladného člověka.

Výchova protekcionistická – dítěti jsou vyšlapávány cestičky, je omlouváno a všude za něj orodováno, vyroste v člověka nesamostatného.

Co vede mladistvého, že upřednostňuje společenství party před rodinou?

Důvodem je, v současné společnosti častá, rezignace na řadu klasických hodnot, rozpad rodinných systémů, extrémní emancipace obou pohlaví a orientace na preferování dravosti, úspěchu, hmotných statků, zdraví, pracovní a fyzické výkonnosti, vzhledu atd. Tyto preference se následně stávají synonymem normality a společenské akceptovatelnosti jedince.

Tento fenomén výrazně ovlivňuje průběh dospívání, neboť jestliže jedinec z nějakého důvodu neodpovídá daným preferencím, je jeho přijetí do vrstevnické komunity ztíženo a může vést k adaptačním poruchám a následně k tomu, že mladistvý jedinec kvůli přijetí do party udělá cokoli.

3. Podíl školy ve výchovném procesu

Žádný výchovný proces nemůže být odlučitelný od vyučovacího procesu.

V České republice má **každé dítě právo na vzdělání, přičemž základní vzdělání je bezplatné a povinné**. Toto právo je zakotveno v Ústavě České republiky a plně odpovídá Úmluvě o právech dítěte, která byla uzavřena v listopadu 1989 na Valném shromáždění OSN v New Yorku a od února roku 1991 je platná i pro Českou republiku. V článku 28 je uvedeno právo dítěte na vzdělání a povinností státu je zabezpečit základní vzdělání jako bezplatné a povinné. Administrativní kázeňská opatření ve školách musí odpovídat lidské důstojnosti dítěte.

Škola klade na každé dítě již od počátku školní docházky **velké množství nových požadavků**, než na jaké bylo zvyklé. Na rozdíl od rodiny je pro dítě školní prostředí neosobní a vyžaduje plnění zcela přesně zadaných úkolů. Dosavadní volnost pohybu a projevu je najednou spoutána stanoveným řádem, jako je například sezení v lavici, zachovávání klidu během vyučování, hlášení se o slovo zvednutím ruky, požadavek kreslení a psaní do přesně vymezeného prostoru na papíru.

Před začátkem školní docházky, nejpozději v jejím počátku, by každé dítě mělo být naučeno sebeovládání, soustředění pozornosti, dodržování pravidel společenského styku a vztahu ke spolužákům, respektování autority dospělého, potažmo učitele a odpovědnosti za své chování. Škola potom předloží mnoho dalších norem, které jsou považovány za nezbytný předpoklad pro začlenění jedince do společnosti. Jmenujme alespoň některé:

- soužití s jinými jedinci
- vystupování před skupinou
- spolupracování ve skupině
- příjem hodnocení vlastních výkonů

– názor skupiny na vlastní chování

Každá společnost vyžaduje, aby působení školy na žáky vycházelo a směřovalo k přijetí obecně závazných hodnot a norem dané společnosti. Naplnění tohoto poslání školy však může být ztíženo střetem hodnot přenášených z rodinného prostředí do školy. Optimálním stavem je, když **hodnoty preferované rodinou** více méně **odpovídají požadavkům společnosti**, kterou zastupuje škola. V případě rozporu hodnot nastává pro dítě složitá situace: buď se naučí chovat oběma způsoby, nebo dá přednost hodnotám jednoho prostředí. Škola by měla být nápomocna v řešení tohoto rozporu. Neznamená to ale, že by měla od svých norem odstoupit. Měla by dbát na dodržování hodnot a norem, které jsou nezbytné (nepřipustit šikanování, vandalismus, agresí) a postupně a často zdlouhavě, trpělivě a systematicky vysvětlovat účel hodnot a norem, které jsou obecně přijímané a školou sledované.

Pedagogický slovník (J.Průcha, E.Walterová, J.Mareš, 1995) definuje **školu** jako *společenskou instituci, jejíž tradiční funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů. Pojetí a funkce školy se mění se změnami společenských potřeb. Škola je místem socializace žáků, podporujícím jejich osobnostní a sociální rozvoj a připravujícím je na život osobní, pracovní a občanský. Škola postupně ztratila monopol na vzdělání, stále více se otevírá životní realitě a sbližuje se s neformálním a informálním vzděláváním.*

Pod **socializační vlivy školy** patří:

- třídní učitel s učitelským sborem
- vrstevnická skupina ve školní třídě, včetně skupin ostatních žáků školy
- další dospělé osoby, kterými jsou vychovatelé a vedoucí zájmových kroužků

Učitelé by měli být profesionálové, kteří jsou na socializaci žáků záměrně připravováni a představují instituci. Do socializačního procesu by měli vstoupit celou svou osobností, zejména svými vědomostmi, schopnostmi, dovednostmi a temperamentově-charakterovými vlastnostmi. Významnějším faktorem socializace jsou **vrstevnické vztahy**, které jsou nutné pro pozdější úspěšnou adaptaci v dospělém životě. Děti, které nejsou ve vrstevnické skupině oblíbeny, nebo nejsou schopny navázat s vrstevníky trvalejší přátelské vztahy a nedokáží se do kolektivu zařadit, jsou děti rizikové.

V průběhu socializace by se každý jedinec měl postupně stávat **z role objektu** tohoto procesu také jeho **subjektem**. To znamená, že žáci by neměli být jen pasivními příjemci socializačního působení školy, ale sami by měli volit mezi vlivy, které na ně působí a sami je mohou i významně ovlivňovat.

3.1. Povinná školní docházka.

Z pohledu historie je známo, že povinnou školní docházku u nás zavedla již r.1774 **Marie Terezie**. Povolala do Vídně Johanna Ignaze von Felbigera, aby vypracoval zásadní reformu rakouského elementárního školství. On tak učinil a sepsal **Všeobecný řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařsko-královských dědičných zemích**. Felbigerův školní řád, obsahující 79 paragrafů, zaváděl povinnost šestileté školní docházky, do vyučování byly zařazeny předměty praktické povahy a bylo upraveno učitelské vzdělání. Povinnost školní docházky byla určena pro děti od 6 do 12 let. Na venkově však byly děti 9-12 leté v létě od školy osvobozeny.

V současné době je v České republice **povinná školní docházka v délce devíti let**. Začíná zpravidla počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok svého věku. Podmínky

odkladu začátku povinné školní docházky, jejího zvláštního plnění a osvobození dítěte od ní stanoví zákon a vyhláška. Zvláštním způsobem jejího plnění se rozumí docházka do školy při zastupitelském úřadě, na území jiného státu a individuální výuka.

V zahraničí je délka povinné školní docházky rozdílná, většinou je v délce 8 – 11 let.

3.2. Škola dnešní doby.

Od doby zavedení povinné školní docházky až do současnosti se systém školství mnohokrát měnil a vyvíjel. Dnešní školy mají právní subjektivitu a ředitelé škol řadu rozhodovacích pravomocí.

Po roce 1989 byl vznikem soukromých a církevních škol ukončen monopol státu na vzdělávání. Většina škol se přizpůsobila potřebám žáků bohatou nabídkou vzdělávacích programů. Uvolnění uniformity učebních plánů, osnov a pedagogických metod, volba učebnic, učebních textů a pomůcek je věcí sice pozitivní, má však i své negativní dopady. Například v prohlubování rozdílů ve kvalitě jednotlivých škol.

Školy se snaží vytvořit co nejzajímavější nabídku svého vzdělávání, aby upoutaly co nejširší spektrum potencionálních žáků. Důvodem je pokračující pokles demografické křivky a způsob financování škol. Finanční prostředky jsou školám přidělovány normativní metodou, čili podle počtu žáků, kteří se na té škole učí.

Hlavním cílem každé školy by mělo být poskytnutí vzdělání, které rozvíjí schopnosti žáka a kultivuje jeho charakter a postoje tak, aby se v demokratické společnosti co nejlépe uplatnil.

3.3. Základní, zvláštní a jiné speciální školy.

V české republice je v současné době několik typů škol, kde děti plní povinnost školní docházky. Nejčastějším typem škol jsou školy základní. Další typy škol a jejich rozdělení jsou uvedeny ve **vyhlášce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 7.května 1997:**

Pro žáky postižené smyslově, tělesně a s vadami řeči jsou určeny speciální základní školy pro sluchově, zrakově a tělesně postižené, dále pak speciální základní škola pro děti s vadami řeči. Pokud jsou tito žáci též mentálně postiženi, jsou jim určeny speciální školy pro žáky s více vadami – zvláštní a pomocná škola pro sluchově, zrakově, tělesně postižené, zároveň i zvláštní škola pro žáky s vadami řeči, dále potom zvláštní a pomocná škola pro žáky s více vadami.

Pro žáky, kteří jsou postiženi mentálně, existuje zvláštní a pomocná škola.

Pro nemocné nebo zdravotně oslabené žáky ve zdravotnických zařízeních je určena speciální základní škola při zdravotnickém zařízení. Pokud jsou navíc ještě mentálně postiženi, existuje pro ně zvláštní a pomocná škola při zdravotnickém zařízení.

Žáci se specifickými poruchami učení nebo chování se vzdělávají ve speciálních základních školách, které jsou určeny pro jejich poruchy.

V dětských domovech, speciálních výchovných zařízeních a diagnostických ústavech zabezpečují vzdělání základní a zvláštní škola.

Dětem, které mají těžká mentální postižení jsou určeny školská účelová zařízení pro jednoletou až tříletou přípravu na vzdělávání před jejich zařazením do pomocných škol.

O zařazování a přeřazení žáků do speciálních základních škol, zvláštních škol a pomocných škol rozhoduje ředitel školy a to se souhlasem jejich zástupce. Návrh na zařazení žáka do některé z těchto škol může řediteli této školy podat zástupce žáka, škola,

kterou žák navštěvuje, pedagogicko-psychologická poradna, zdravotnické zařízení, orgány péče o rodinu a dítě, centrum a diagnostický ústav sociální péče pro mentálně postiženou mládež.

Podle definice Pedagogického slovníku (J.Průcha, E.Walterová, J.Mareš, 1995, str.286) je *zvláštní škola typem speciální školy pro žáky zpravidla ve věku od 6 do 14 let s mírným stupněm mentální retardace, popřípadě s vážnými smyslovými vadami. Jedná se o žáky s takovými nedostatky v rozumovém vývoji, které jim znemožňují úspěšně se vzdělávat s ostatními dětmi na základní škole běžného typu. Zvláštní školy se zřizují též při dětských domovech, speciálních výchovných zařízeních a diagnostických ústavech.*

4. *Volnočasové aktivity a programy prevence kriminality*

Ve výchově má vedle rodiny a školy nesporný význam také **mimorodinné a mimoškolní prostředí**, v němž se děti pohybují.

Pedagogický slovník (J.Průcha, E.Walterová, J.Mareš, 1995) definuje **volný čas** jako *čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).*

Každý člověk by se měl naučit oceňovat volný čas jako hodnotu, měl by ho smysluplně využívat pro svůj rozvoj, plánování a výběr vhodných činností.

Děti mohou svůj volný čas trávit různě. Nejvhodnější prožitím volného času je jeho smysluplné vyplnění. Velké možnosti zde nabízejí školská výchovná zařízení, jakými jsou například školní družiny a kluby, základní umělecké školy a střediska pro volný čas. Nejznámějším školským výchovným zařízením jsou **družiny**, zřizované jako součást základních škol. Jsou určeny pro žáky prvního stupně základních škol. **Školní kluby** jsou určeny naopak pro žáky druhého stupně základních škol. **Základní umělecké školy** navštěvují žáci ve věku 6 až 18 let a jsou jim zde poskytnuty základy vzdělání v uměleckých oborech – hudebním, tanečním, výtvarném a literárně dramatickém. Střediska pro volný čas se dělí na **domy dětí a mládeže**, které mají širokou působnost v řadě zájmových oblastí, a na **stanice zájmových činností** specializovaných pouze na určitou zájmovou oblast.

Pro děti sportovněji založené jmenujme **sportovní kluby, tělovýchovné jednoty a turistické oddíly**.

Hlavním cílem všech organizací specializujících se na děti a mládež by mělo být aktivní trávení volného času.

V článku 31 Úmluvy o právech dítěte je zakotveno **právo dětí na volný čas, hru a účast v kulturním životě a umění:**

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti. Státy uznávají a podporují právo dítěte na všestrannou účast v kulturním a uměleckém životě a napomáhají k tomu, aby dětem byly poskytovány odpovídající a stejné příležitosti v oblasti kulturní, umělecké, oddechové činnosti a využívání volného času.

Nejnebezpečnější denní doba v životě dětí není pozdní večer či noc, ale čas mezi 14.00 a 20.00 hodinou, kdy jsou v mnoha městech a místech ponechány samy sobě.

Představitelé každého města by měli mít na paměti větu, kterou kdysi řekl jeden z největších filozofů starověku Aristoteles (384-322 před n.l.): „ **Nejdůležitějším zákonodárcovým úkolem je uspořádat výchovu mládeže**“. (La Politique, Paris, str.73).

4.1. Program prevence kriminality

Zvýšení predelikvence po r.1990 bylo hlavním důvodem nutnosti **zkvalitnit náš trestní systém** a maximálně **rozšířit systém preventivní**. Pouze represivními zásahy se kriminalita nesníží.

V r.1993 byl Usnesením vlády č.617 zřízen **Republikový výbor pro prevenci kriminality**. Byl to meziresortní orgán odpovědný za vytvoření preventivní politiky vlády České republiky. Jeho členy se postupně stala ministerstva vnitra, školství, mládeže a tělovýchovy, práce a sociálních věcí, spravedlnosti, zdravotnictví, obrany a Nejvyšší státní zastupitelství.

Co je to prevence?

Vymezení pojmu prevence je obtížné. Prevence není právním pojmem, přestože se v současné době skloňuje ve všech pádech, má velkou společenskou odezvu a je prezentována jako lék na nejrůznější společenské problémy. Velice obecně řečeno je to **předcházení a zamezování trestné činnosti a výchova občanů v duchu důsledného zachování zákonů a pravidel občanského soužití.**

Pojem prevence zahrnuje veškeré aktivity směřující k předcházení páchaní trestné činnosti, snižování jejího výskytu cestou zamezení páchaní nebo neutralizací kriminogenních faktorů. Můžeme sem zahrnout i opatření, jejichž cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality. Cílem prevence je pokus snížit nebo omezit trestnou činnost ještě před jejím započítáním a před jejím pokračováním.

Prevenci kriminality můžeme členit podle různých hledisek, existuje mnoho klasifikací, ale v současné době je nejrozšířenější dělení prevence na sociální a situační.

Sociální prevence je zaměřena na sociální faktory kriminality tzn. Humanizaci života a prostředí, v němž probíhá psychický vývoj jedince. Patří sem problematika rodiny, školství, zdravotnictví, volného času apod.

Situační prevence se zaměřuje na snižování možnosti spáchání trestného činu a zvyšování pravděpodobnosti odhalení pachatele. Orientuje se tedy na odstraňování příležitostí pro páchaní trestné činnosti, na omezování kriminogenních situací a na zvyšování dopadu a odhalení pro potencionální pachatele.

Preventivní aktivity se uskutečňují v rámci celostátním, regionálním i místním a v každém tomto případě na úrovni primární, sekundární a terciální.

- **Primární prevence** je zaměřena na celou populaci, dospělé i děti. Zahrnuje výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity určené nejširší veřejnosti. Měla by předcházet nežádoucím jevům a vlivům.

- **Sekundární prevence** se zaměřuje na konkrétní rizikové skupiny obyvatelstva, které jsou úžeji vymezené podle věku, druhu ohrožení nebo teritoria. Je to práce s jedinci, u nichž se nežádoucí jevy a vlivy již konkrétně manifestovaly.
- **Terciální prevencí** rozumíme resocializační opatření zaměřující se na jedince, kteří trestný čin již spáchali nebo kteří se stali oběťmi trestného činu nebo na lokality, které již byly trestnou činností zasaženy. Úkolem terciální prevence je zábrana prohlubování nebo opakování problému a ochrana před regresí započatého nápravného trendu, procesu.

Základem celého systému prevence kriminality České republiky jsou **Komplexní součinnostní programy prevence kriminality na místní úrovni**.

Prevence by měla být **záležitostí celospolečenskou** a bude jenom dobře, pokud se stane předmětem pozornosti i dalších resortů, než jen resortu ministerstva vnitra. Hlavně tedy ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a např. v drogových věcech i resortu zdravotnictví.

4.2. Program prevence kriminality v Pardubicích.

Město Pardubice se do Programu prevence kriminality zapojilo hned v roce 1996, kdy od Republikového výboru pro prevenci kriminality obdrželo státní dotaci. Tato státní dotace je určena městům, která mají vysokou míru kriminality, mají kvalitně zpracovaný **Komplexní součinnostní program**, který je schválen zastupitelstvem obce, navíc mají manažerské zajištění programu a město finančně participuje na jeho realizaci. Další podmínkou je vysoký nápad trestné činnosti ve městě. Čerpání finančních prostředků ze státní dotace je velmi přísně účelově vázáno a kontrola hospodaření s přidělenými prostředky je dána podmínkami

stanovenými Ministerstvem financí a obecně závaznými právními předpisy.

Zpracovateli a realizátory projektů jsou státní a nestátní organizace, jejichž rozsah působnosti je na území města. Velmi významnou úlohu v oblasti prevence zajišťuje odbor sociálních věcí Magistrátu města Pardubic, který všechny projekty od zpracovatelů shromažďuje a formou Komplexního součinnostního programu prevence kriminality na místní úrovni ve městě (dále jen KSPPK) předkládá k posouzení na Ministerstvo vnitra ČR. Dále plní funkci manažera KSPPK, který spolupracuje se všemi realizátory projektů a Ministerstva vnitra.

Získaná státní dotace na projekty zařazené do KSPPK není nároková. Město Pardubice v uplynulých čtyřech letech získalo dotaci téměř na všechny předložené projekty. Od roku 1998 se, se zvyšujícím počtem měst, která o dotaci žádají, postupně snižuje částka finančních prostředků, získaných od státu na oblast prevence kriminality. Na rok 2000 obdrží město Pardubice od Odboru prevence kriminality MV ČR poslední finanční dotaci v minimální výši. Za minulé čtyři roky vznikl ucelený systém sociální sítě, který nabízí prostřednictvím nestátních organizací kvalitní a odbornou pomoc pro děti a mládež s negativními projevy chování. V zájmu města je v tomto trendu nadále pokračovat a podporovat jej z rozpočtu města. Nestátní organizace se staly pro město samozřejmými a rovnocennými partnery, bez kterých nelze pokrýt potřebu služeb ve městě.

Praktická část:

5. Úvod do praktické části

V praktické části bakalářské práce je snaha zjistit, zda mezi žáky zvláštních a základních škol existují rozdíly v podnětnosti rodinného prostředí, v trávení volného času, zda mají rozdílné názory a rozdílný vztah k hodnotovému žebříčku v závislosti na jejich rodinném zázemí.

Dále bychom chtěli zjistit, zda se ve městě Pardubice podílí na predeliktivenci více děti ze zvláštních škol než děti ze škol základních.

K těmto zjištěním jsou použity některé ze zjišťovacích metod – dotazník a analýza dat.

Na dotazník odpovědělo celkem 60 dětí. Oba sledované soubory byly početně stejně velké – 30 dětí ze školy základní a 30 dětí ze školy zvláštní. Základní škola byla vybrána zcela náhodně, patří k běžnému typu základní školy, nejsou zde výběrové třídy ani třídy pro děti se specifickými poruchami učení a chování. Dotazník je anonymní a následně je písemně, graficky i tabulkově zpracován a vyhodnocen.

Dále jsme analyzovali data z rejstříků trestné činnosti dětí do 15-ti let, které jsou vedeny v evidenci Oddělení sociální prevence magistrátu města Pardubic a jsou v časovém rozsahu posledních pěti let. V této době je v Pardubicích realizován program prevence kriminality na místní úrovni, který by měl mít reálný vliv na páchání trestné činnosti.

6. Hypotézy

1. Děti navštěvující základní školu mají podnětnější rodinné prostředí než děti ze školy zvláštní.
2. Děti navštěvující základní školu jsou více organizovány v zájmových kroužcích než děti ze škol zvláštních.
3. Trestnou činnost více páchají děti navštěvující zvláštní školu než děti ze škol základních.
4. Počet trestných činů spáchaných nezletilými dětmi ve městě Pardubice za posledních pět let klesá.

7. Dotazník

7.1. Forma dotazníku

Dotazník má za úkol zachytit nejbližší oblast osobnosti dítěte – zejména rodinné zázemí, postoje k sobě samému, vrstevnické vztahy a trávení volného času. Tyto oblasti nejvíce ovlivňují vytváření osobnosti dítěte a v těchto oblastech se dnešní děti nejvíce pohybují.

V dotazníku je zahrnuto 42 otázek. Na většinu z nich respondent odpoví tak, že zakroužkuje jednu ze tří variant odpovědi – ano, ne, nevím. Čtyři otázky jsou formulovány tak, aby respondent uvedl odpověď svými slovy. Na poslední otázku dotazníku se odpovídá výběrem ze tří možností uvedených vedle otázky.

7.2. Realizace dotazníku

Na vyplnění dotazníku byl respondentům poskytnut prostor v rámci výuky občanské nauky. Dotazník tedy vyplňovali žáci pod dohledem pedagogického pracovníka (učitele), vždy celá třída najednou, čímž se mělo zabránit případným domluvám žáků mezi sebou a tím zabezpečit co možná největší možnou objektivnost.

Není samozřejmě dána záruka, že každý respondent odpoví na danou otázku realisticky, tedy dle skutečnosti a po pravdě, ale dá se předpokládat, že ze získaných odpovědí bude možné učinit určitý závěr. Tento závěr by nám měl dát odpověď na to, zda má rodina důležitý podíl na výchově jedince a jeho následném začlenění do společnosti, popřípadě následném vzniku delikvence.

8. *Rejstříky trestné činnosti*

Na každém oddělení sociální prevence se evidují statistické údaje o trestné činnosti, výchovných problémech, dopravních a městských přestupcích a přestupcích na úseku školství dětí a mládeže do osmnácti let. Rejstříky pro trestnou činnost jsou dvojí – pro nezletilé děti do 15 let a pro mladistvé od 15 let do 18 let.

V rejstříku pro trestnou činnost dětí do 15 let se zaznamenává číslo spisu Om (ochrana mládeže), jméno a příjmení dítěte, datum narození, bydliště, navštěvovaná škola, skutek kladený mu za vinu, výchovné opatření sociálního kurátora a typ orientační rodiny. Orientační rodinou se rozumí rodina, do které se nezletilý narodil a v které žije.

O každém trestném činu, který policie vyšetří a za pachatele označí nezletilé dítě, vyhotoví **Usnesení o odložení věci**. Důvodem odložení trestního stíhání je nedostatečný věk pachatele. Toto usnesení odešle na příslušný Orgán sociálně-právní ochrany, což je Oddělení sociální prevence a péče o děti, v jehož obvodě má nezletilý trvalé bydliště. To dává jistotu, že i v případě, pokud se nezletilý dopustí trestné činnosti v jiném okrese, příslušný orgán sociálně-právní ochrany bude informován.

8.1. *Spisová dokumentace*

Pro každé dítě, které se dopustí nějaké trestné činnosti či jiného závadového chování je založena **spisová dokumentace (spis Om – ochrana mládeže)**, která obsahuje zejména osobní údaje dítěte,

jeho rodičů, sourozenců, údaje o výchovných poměrech těchto dětí, záznamy o výsledcích šetření v rodině, záznamy o jednání s rodiči nebo jinými osobami, kopie podání soudům a jiným státním orgánům, písemná vyhotovení rozhodnutí soudů, orgánů činných v trestním řízení a správních orgánů.

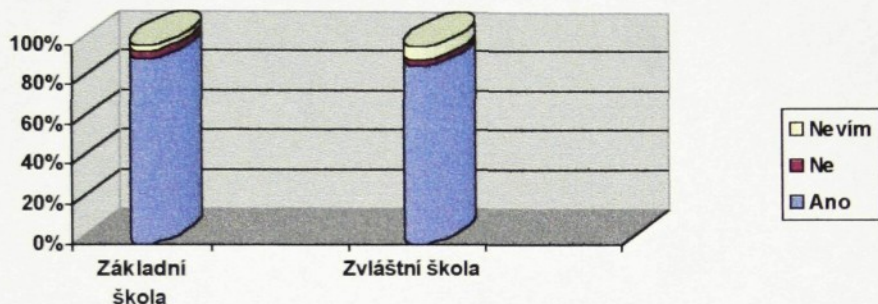
Orgán sociálně-právní ochrany je povinen poskytnout soudu a správnímu úřadu údaje potřebné pro občanské soudní řízení a správní řízení, dále orgánu činnému v trestním řízení údaje potřebné pro trestní řízení a orgánu sociálního zabezpečení a orgánu státní sociální podpory poskytuje údaje potřebné pro rozhodování o sociálních dávkách. Vše samozřejmě v rozsahu odpovídajícím potřebám řízení před těmito orgány.

Kurátor pro děti a mládež je oprávněn, v souvislosti s trestnou činností nezletilého dítěte, navštěvovat jej a jeho rodinu v jejich obydlí a zjišťovat v místě bydliště, ve škole a ve školském zařízení, ve zdravotnickém zařízení, v zaměstnání nebo jiném prostředí, kde se dítě zdržuje, jak rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte o dítě pečují, v jakých sociálních podmínkách dítě žije a jaké má chování.

9. Písemné a grafické vyhodnocení jednotlivých otázek.

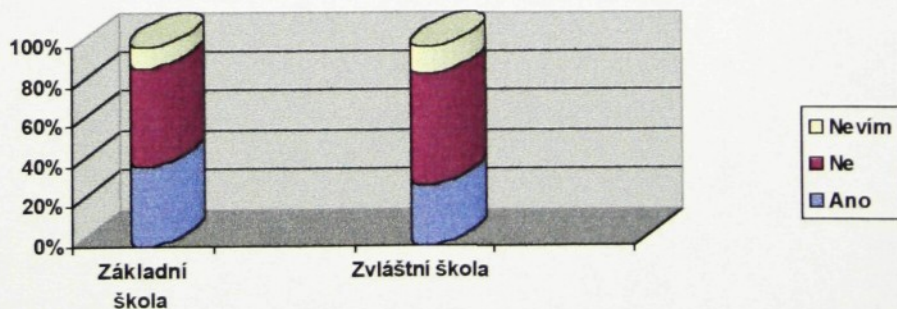
1/ Máš dobrého kamaráda?

Dobrého kamaráda má 28 dětí na základní škole a 27 dětí na zvláštní škole. Vždy jeden žák z každé třídy odpověděl záporně, že žádného kamaráda nemá. Zbytek dětí, 2 děti ve zvláštní a 1 žák v základní škole neví, zda má dobrého kamaráda. Velký rozdíl v kamarádství mezi dětmi základní a zvláštní školy tedy není.

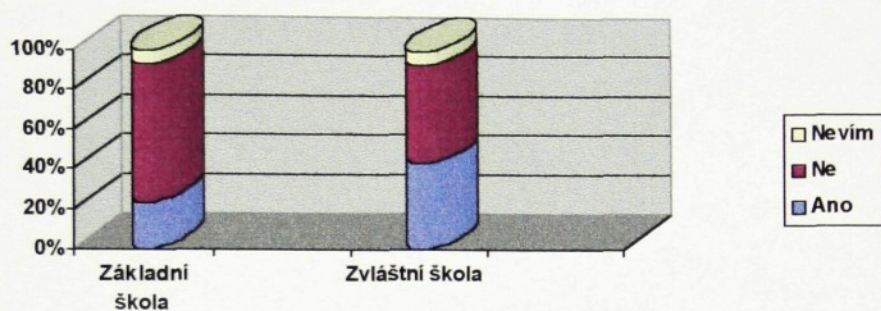
2/ Bojíš se některých dětí?

Zde opět není velký rozdíl mezi odpovědmi žáků zvláštní a základní školy. Ve zvláštní škole se 9 dětí bojí některých jiných dětí, 17 se nebojí a 4 děti nevědí. V základní škole se bojí 12 dětí, 15 dětí se nebojí a 3 děti neví.

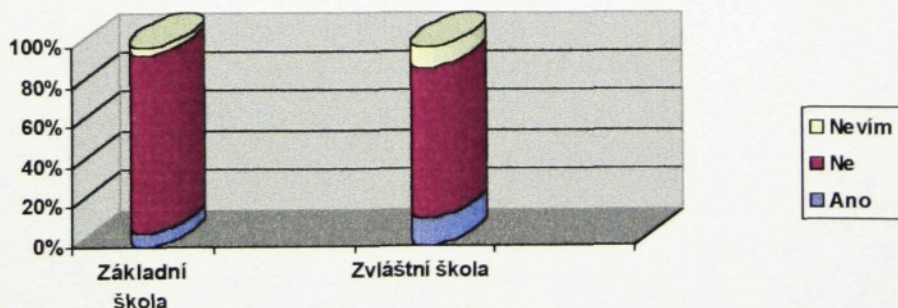
3/ Zlobí tě často ostatní děti?

V odpovědích na tuto otázku již určité rozdíly jsou. Ve zvláštní škole si myslí 13 respondentů, že je ostatní děti zlobí, v základní škole je to pouze 7 respondentů. Naopak 15 dětí ze zvláštní školy nemá pocit, že by je ostatní děti zlobily, ani 21 dětí ze školy základní. V každé třídě se 2 žáci vyjádřili, že nevědí.

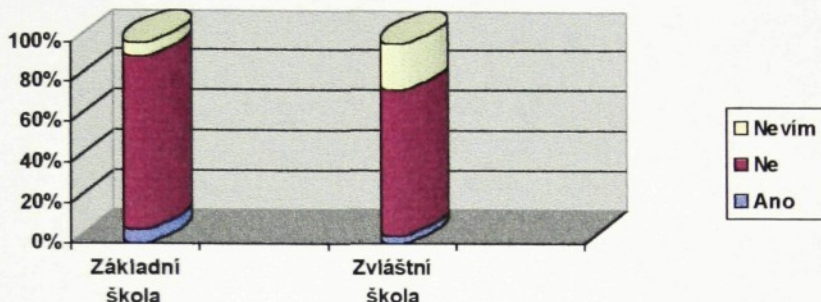
4/ Pereš se často?

Zde jsou opět odpovědi málo rozdílné. Ve zvláštní škole se perou 4 děti, 3 děti nevědí a 23 žáků se nepere. V základní škole se k praní přiznaly 2 děti, 1 žák neví a 27 žáků se nepere.

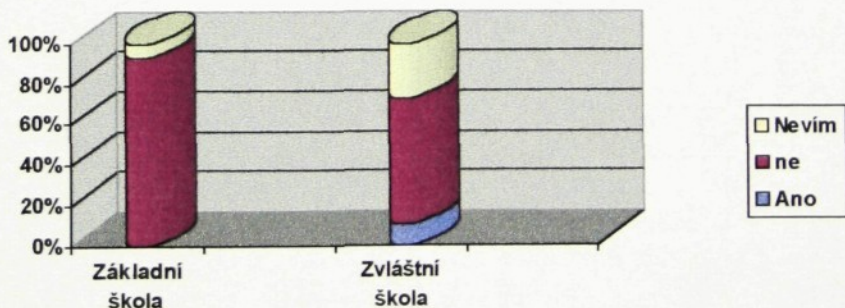
5/ Myslíš si, že jsi nejsilnější ve třídě?

Ve zvláštní škole si 1 žák myslí, že je ve třídě nejsilnější, dle vyplněného dotazníku se jedná o čtrnáctiletého chlapce. Za nejsilnější se nepovažuje 22 dětí a 7 dětí neví. Ve škole základní se za nejsilnějšího považují hned 2 žáci, podle dotazníku se jedná také o čtrnáctileté chlapce. Nerozhodní jsou 2 žáci a 26 žáků si nemyslí, že by byli nejsilnější.

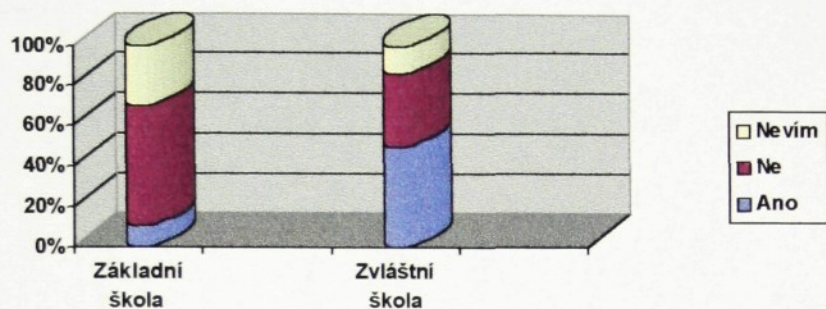
6/ Myslíš si, že jsi nejslabší ve třídě?

Zde jsou odpovědi zajímavé. V základní škole se nikdo nepovažuje za nejslabšího, 2 žáci jsou nerozhodní a 28 dětí se v žádném případě nejslabší necítí. Ve zvláštní škole je nejslabšími cítí 3 žáci, 8 žáků neví a 19 se jich za nejslabší nepovažuje.

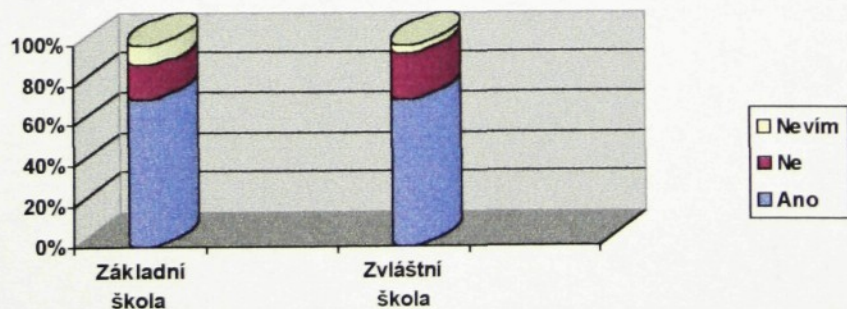
7/ Mluvíš často vulgárně (sprostě)?

V odpovědích na tuto otázku jsou rozdíly poměrně velké. Ve zvláštní škole se k vulgárnímu slovníku přiznala celá polovina respondentů, 4 děti nevědí a 11 jich vulgárně nemluví. Naopak v základní škole vulgárně mluví pouze 3 žáci, 9 žáků neví a 18 jich vulgárně nemluví.

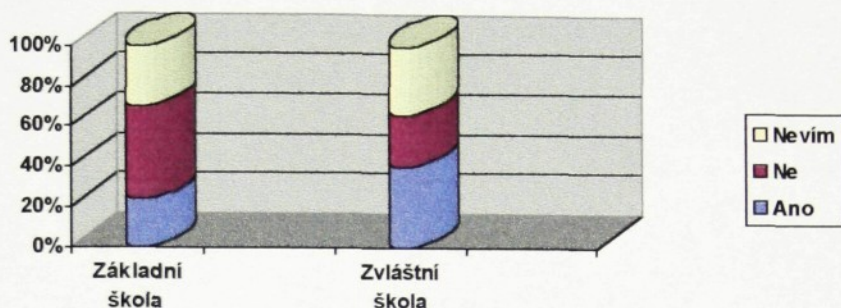
8/ Lituješ ve filmu někoho, když mu ubližují?

Zde jsou odpovědi skoro stejné. V každé škole je líto 22 dětem, když někomu ubližují. Není to líto 7 dětem ze zvláštní školy a 5 dětem ze školy základní. 1 žák zvláštní školy a 3 žáci školy základní jsou v této otázce nerozhodní.

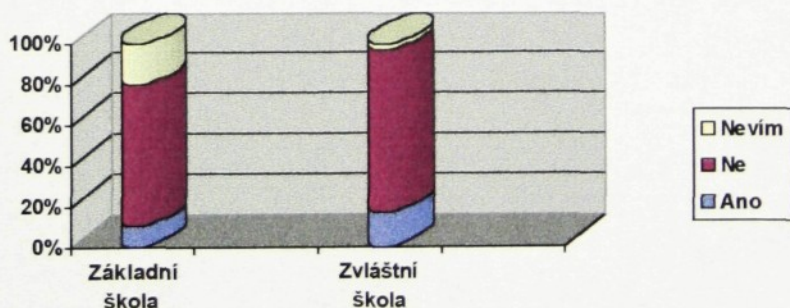
9/ Je ti líto ve filmu lupiče, když ho zabijí?

Tato otázka je upřesněním otázky předcházející. Odpovědi se zde již mírně liší. V základní škole je 7 dětem lupiče líto, 14 dětí lupiče nelituje a 9 dětí neví. Ve zvláštní škole lupiče lituje 5 dětí, 21 dětí lupiče nelituje a 4 děti jsou nerozhodné.

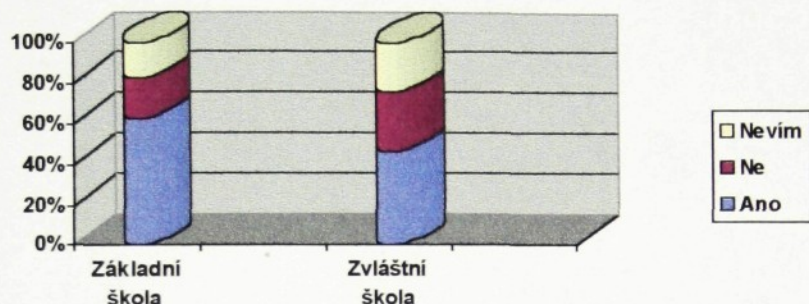
10/ Chtěl bys být hrdinou, který zabíjí ostatní?

Zde jsou odpovědi opět velice podobné. Ve zvláštní škole by hrdiny chtělo být 5 žáků, 1 žák neví a 24 žáků hrdiny být nechce. Ve škole základní touží být hrdinou 3 žáci, 6 jich je nerozhodných a 21 žáků hrdiny být netouží.

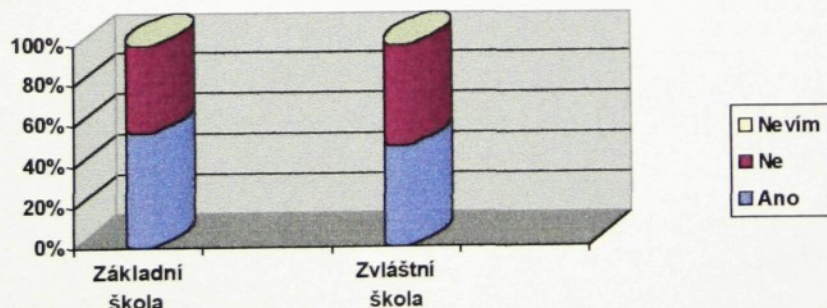
11/ Uměl bys někoho hodně uhodit?

Zde jsou odpovědi překvapivé. Někoho hodně uhodit by dokázalo 19 dětí ze základní školy, 6 by uhodit nedokázalo a 5 neví. Ve zvláštní škole by umělo uhodit druhého 14 dětí, 7 jich neví a 9 by jich uhodit druhého neumělo.

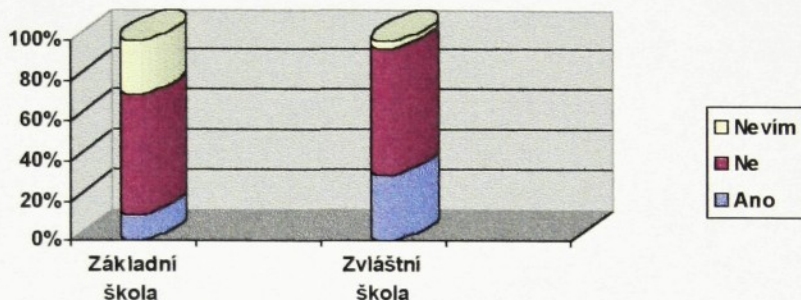
12/ Střílel jsi někdy z pistole?

Ve zvláštní škole jsou počty stejné, 15 dětí z pistole střílelo a 15 dětí nikoliv. V základní škole již někdy střílelo z pistole 17 dětí a 13 dětí zkušenost ze střelby z pistole nemá.

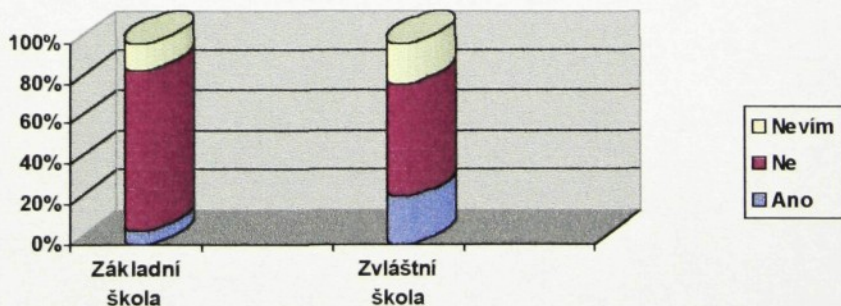
13/ Až budeš dospělý, chtěl bys mít pistoli?

V této otázce jsou odpovědi poměrně rozdílné. Ve zvláštní škole si 10 dětí přeje mít v dospělosti pistoli, 1 žák neví a 19 dětí pistoli mít nechce. V základní škole si do dospělosti přejí pistoli jen 4 děti, 18 dětí si pistoli nepřeje a 8 dětí je v této otázce nerozhodných.

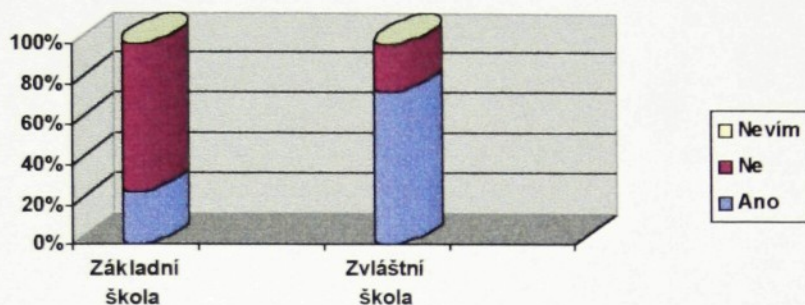
14/ Dokázal by jsi zastřelit zvíře?

V této otázce jsou odpovědi také rozdílné. Ze základní školy by dokázali zastřelit zvíře 2 žáci, 24 žáků si myslí, že by to nedokázali a 4 žáci jsou nerozhodní. Ve zvláštní škole by zvíře dokázalo zastřelit 7 žáků, nedokázalo 17 respondentů a 6 žáků nedokáže na tuto odpověď odpovědět.

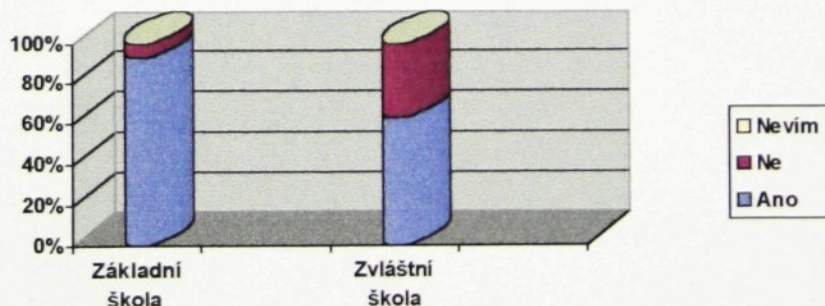
15/ Zkusil jsi kouřit?

V této otázce je rozdíl velký, souvisí samozřejmě s tolerancí kuřáků v rodině. V základní škole se k pokusu s cigaretou přiznalo 8 žáků, zbylých 22 žáků tvrdí, že zkušenosti s kouřením nemá. Ve zvláštní škole již zkusilo kouřit 23 žáků a pouze 7 žáků zkušenost s kouřením nemá.

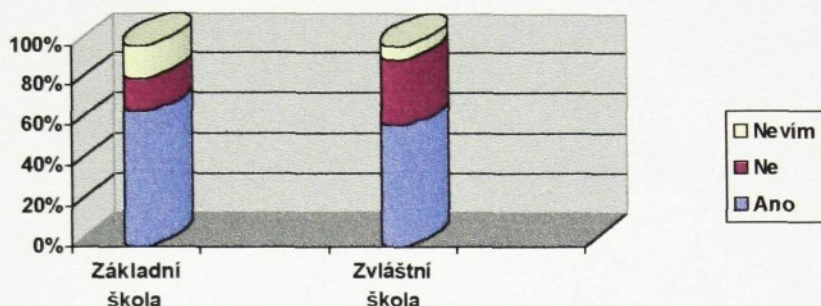
16/ Chodíš do zájmového kroužku nebo sportovního oddílu?

Zde je rozdíl v odpovědích opět veliký. V základní škole navštěvuje zájmový kroužek nebo sportovní oddíl převážná většina respondentů, 28 žáků a jen 2 žáci zájmově organizováni nejsou. Ve zvláštní škole má volnočasové aktivity organizováno 19 žáků a 11 žáků žádný kroužek ani sport.oddíl nenavštěvuje.

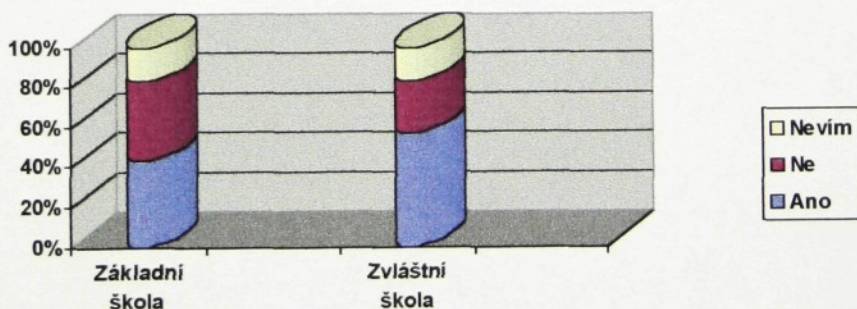
17/ Díváš se rád na detektivní filmy?

Detektivní filmy sleduje se zalíbením 18 žáků zvláštní školy, nemá je rádo 10 žáků a 2 žáci jsou v této otázce nerozhodní. V základní škole sleduje rádo detektivní pořady 20 žáků, 5 žáků nerado a 5 žáků nedokáže na tuto otázku odpovědět.

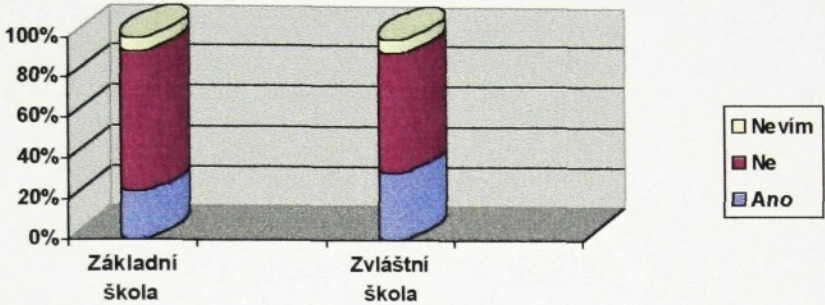
18/ Díváš se rád na pohádky?

Sledovanost pohádek je ve zvláštní škole podobná jako u detektivních filmů. Pohádky má v oblibě 17 dětí, nemá je rádo 8 dětí a 5 dětí je nerozhodných. V základní škole jsou pohádky oblíbené u dětí daleko méně než detektivní filmy, což je vcelku zarážející. Pohádky má ze základní školy rádo pouze 13 dětí, 12 dětí je rádo nemá a 5 dětí se nedokáže rozhodnout.

19/ Býváš v noci sám doma?

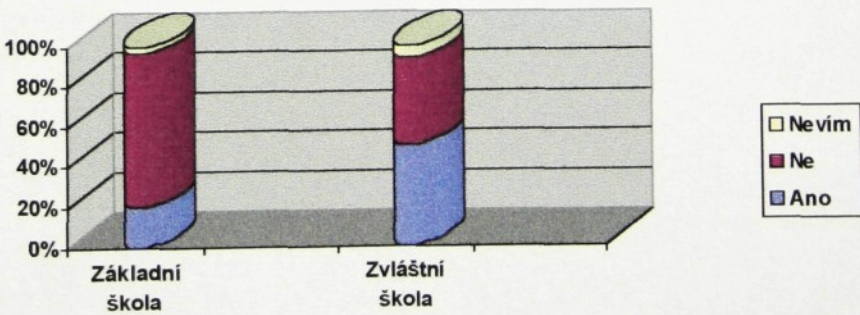
V noci bývá doma samo 10 dětí ze zvláštní školy, 18 dětí doma samo nebývá a 2 děti nedokáží odpovědět. Ze základní školy bývá doma v noci 7 žáků, 21 žáků doma samo nebývá a 2 jsou nerozhodní.

20/ Už jsi někdy něco ukradl?

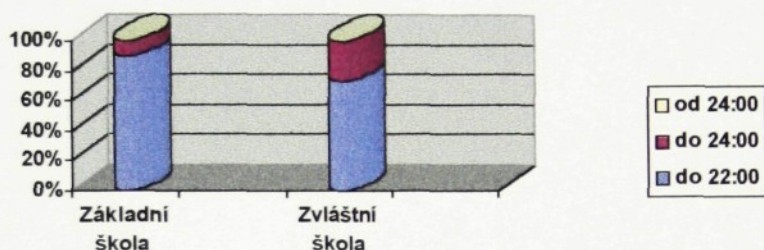
V této otázce je rozdíl také velký. Ve zvláštní škole se ke krádeži přiznalo 15 dětí, což je vlastně polovina respondentů ve zvláštní škole. Nic dosud neukradlo 13 žáků a 2 žáci nedokáží odpovědět. Ze základní školy se krádeže dopustilo 6 dětí, nic dosud neukradlo 23 dětí a 1 žák neumí danou otázku zodpovědět.

Děti ze základní školy ukradly tenisový míček (již v mateřské škole), míček hopík (také to bylo již v mateřské škole), 2 děti ukradly kartičku hokejistů, dále sušenku tatrunku a pití. Děti ze zvláštní školy se přiznaly ke krádeži naušnic, žvýkačky, kazety, sladkostí, lega, čokolády, zámku, petard, bot, kola, auta, bonbonů, kapslí a 2 děti kradly ryby.

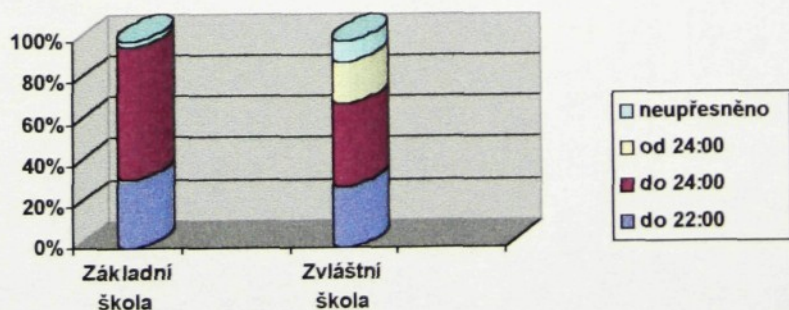
21/ V kolik hodin chodíš spát ve všední den?

Abychom mohli tuto otázku nějakým způsobem zhodnotit, rozdělili jsme odpovědi do několika skupin. Na skupinu dětí, kteří chodí spát do 22:00 hodin, dále do 24:00 hodin a na skupinu dětí, které chodí na lůžko po půlnoci. V základní škole odpovědělo 27 dětí, že musí být v posteli do 22:00 hodin a 3 děti do 24:00 hodin. Ve zvláštní škole chodí spát do 22:00 hodin 22 dětí a 8 dětí musí být v posteli do 24:00 hodin. Po půlnoci nechodí spát ve všední den žádný žák základní ani zvláštní školy.

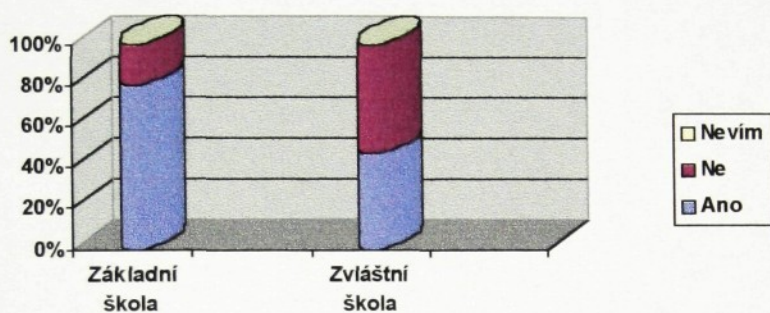
22/ V kolik hodin chodíš spát o víkendu?

V této otázce jsme odpovědi dětí opět rozdělili do skupin a to na skupinu dětí chodící spát do 22:00 hodin, dále do 24:00 hodin, od 24:00 hodin a skupinu dětí, které se nedokázaly přesně vyjádřit. Děti, které musí být v posteli do 22:00 hodin je v obou školách poměrně stejně, v základní je to 10 dětí, ve zvláštní 9 dětí. Do 24:00 hodin chodí spát 19 žáků základní školy a 12 žáků zvláštní školy. Po půlnoci chodí o víkendu spát 6 dětí ze zvláštní školy, ze základní školy nechodí tak pozdě nikdo. 3 žáci ze zvláštní školy a 1 žák ze školy základní se k této otázce přesně nevyjádřili.

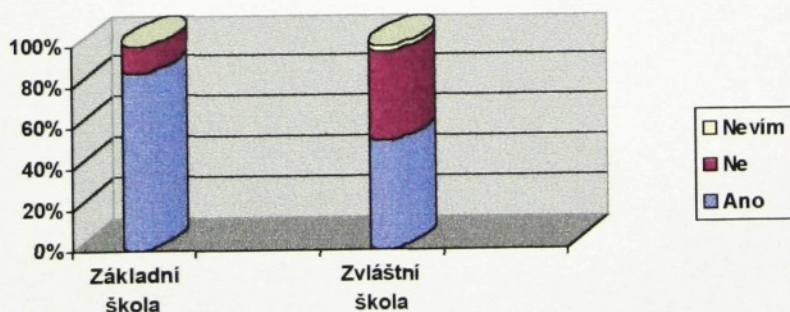
23/ Máš doma oba rodiče?

Pouze s jedním rodičem žije doma 14 dětí ze zvláštní školy, 16 dětí bydlí doma s oběma rodiči. Odpovědi jsou alarmující, uvědomíme-li si, že skoro polovina dětí ze zvláštní školy nemá doma oba rodiče. V základní škole je situace příznivější, doma s jedním rodičem je pouze 6 žáků a 24 žáků má doma oba rodiče.

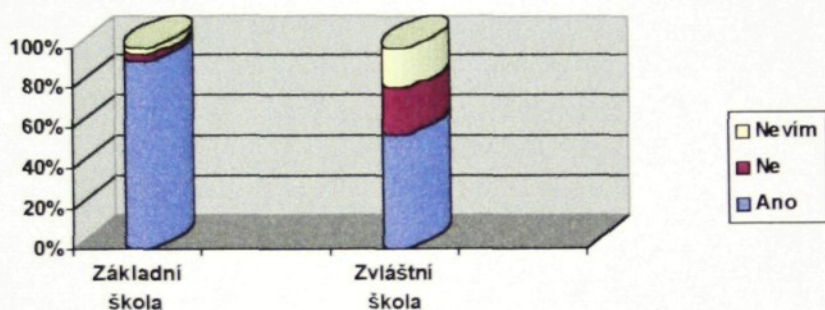
24/ Chodí maminka do zaměstnání?

Ve zvláštní škole má 16 dětí matku, která chodí do zaměstnání. Nezaměstnanou matku má 13 dětí a 1 žák nedokáže odpovědět. Ze základní školy pracuje matka u 26 dětí a pouze 4 žáci mají matku nezaměstnanou.

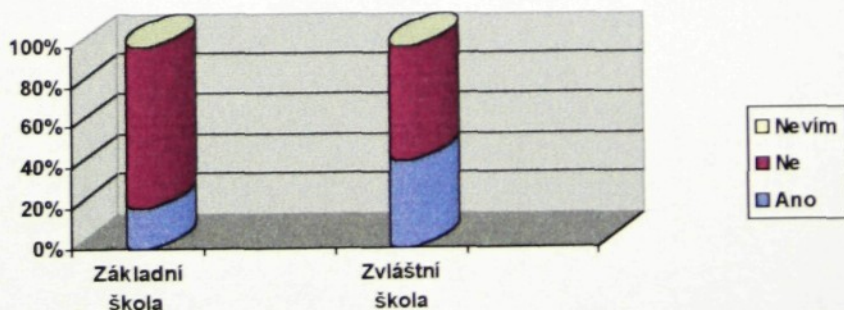
25/ Chodí tatínek do zaměstnání?

U žáků ze základní školy je zaměstnána většina otců – 28 dětí má otce pracujícího, 1 žák neví a 1 žák nemá otce v zaměstnání. Ve zvláštní škole má pouze 17 dětí zaměstnaného otce, 7 dětí má otce, který nikde nepracuje a 6 dětí nedokáže na tuto otázku odpovědět. Tato i předcházející otázka stojí za zamyšlení, neboť hlavně v rodině by děti měly získat vztah k práci a k vědomí, že peníze by měly být ze zaměstnání a ne z podpory v nezaměstnanosti a ze sociálních dávek.

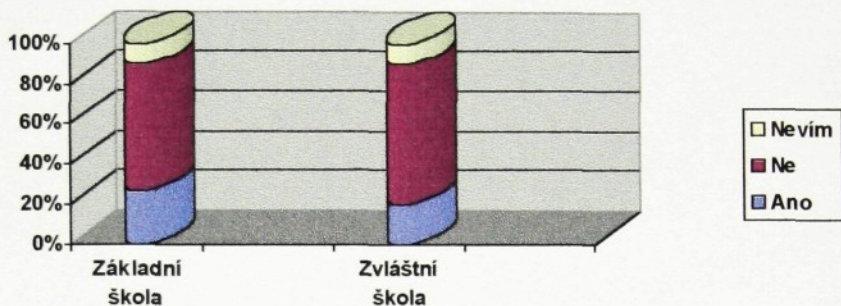
26/ Jsou rodiče rozvedeni?

V základní škole je manželství rodičů rozvedeno u 6 žáků a 24 žáků rodiče rozvedeno nemá. Ve zvláštní škole je rozvedeno manželství u 13 žáků a 17 žáků má rodiče, kteří rozvedeni nejsou.

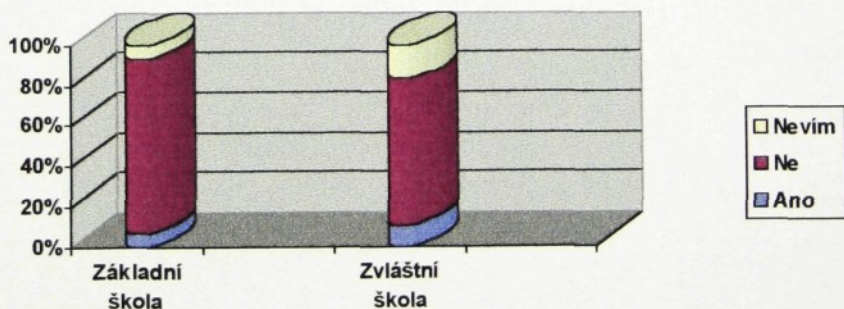
27/ Hádají se doma rodiče?

V základní škole odpovědělo kladně na stávající otázku 8 žáků, záporně 19 žáků a 3 žáci nedokáží tuto otázku zodpovědět. U dětí ze zvláštní školy je situace podobná, hádky mezi rodiči přiznalo 6 dětí, u 21 dětí se rodiče nehádají a 3 děti odpovědět nedokáží.

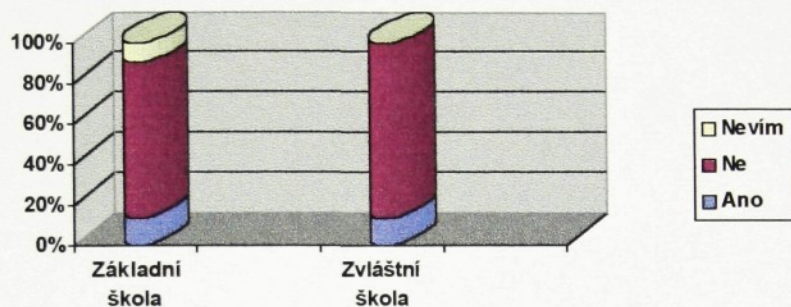
28/ Mluví rodiče vulgárně (sprostě)?

Zde jsou odpovědi opět podobné. Vulgární slovník u rodičů přiznaly 3 děti ze zvláštní školy a 2 děti ze školy základní. Dále ve zvláštní škole 5 dětí nedokáže odpovědět a 22 dětí má rodiče, kteří vulgárně nemluví. V základní škole se nedokáží rozhodnout 2 děti a u 26 dětí rodiče vulgárně nemluví. V této a předcházející otázce však není jisté, zda všichni respondenti mají stejný žebříček a stejný pohled na vulgární výrazy.

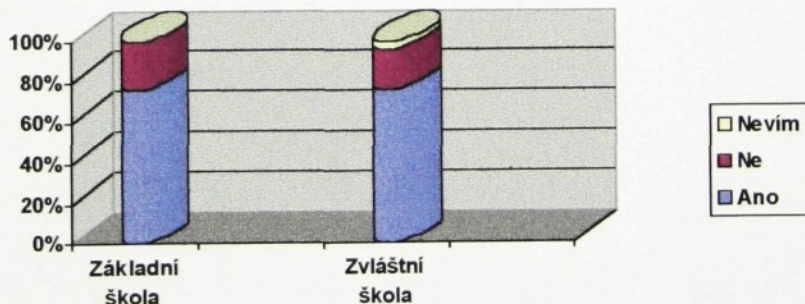
29/ Má někdo z rodičů střelnou zbraň?

Zde jsou odpovědi opět poměrně stejné. Majitelem střelné zbraně je z každé školy rodič u 4 žáků. Ve zvláštní škole má 26 žáků rodiče, kteří střelnou zbraň nevlastní. V základní škole má 23 žáků rodiče bez střelné zbraně a 3 žáci nedokáží tuto otázku zodpovědět.

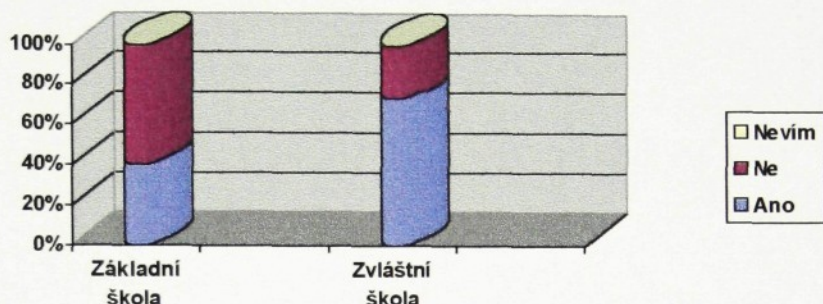
30/ Dostáváš od rodičů pravidelně kapesné?

Opět odpověděl kladně stejný počet žáků z obou typů škol a to 23 žáků. V základní škole nemá pravidelně kapesné 7 žáků. Ve zvláštní škole je bez pravidelného kapesného 6 žáků a 1 žák odpověď nezná.

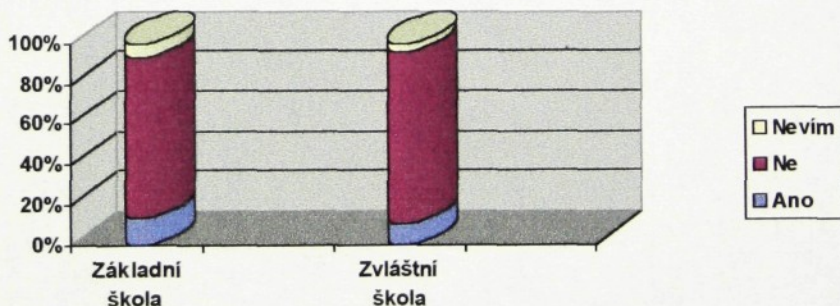
31/ Kouří někdo z rodičů?

Zde je rozdíl v odpovědích poměrně velký. V základní škole má 12 žáků někoho z rodičů kuřákem a 18 žáků má rodiče nekuřáky. Ve zvláštní škole kouří někdo z rodičů u 22 žáků a pouze 8 žáků má rodiče nekuřáky.

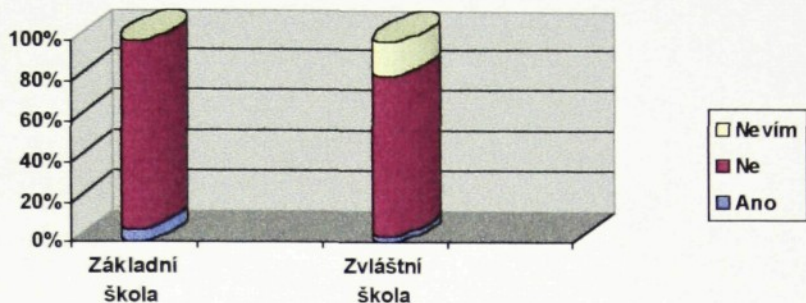
32/ Pijí rodiče často alkohol?

Zde se k pití alkoholu rodiči přiznaly 3 děti za zvláštní školy a o jednoho žáka více dětí ze základní školy, tedy 4 žáci. Ve zvláštní škole 26 žáků tvrdí, že rodiče alkohol nepijí a 1 žák je nerozhodný. V základní škole jsou nerozhodní 2 žáci a 24 žáků je přesvědčeno, že rodiče alkohol nekonzumují.

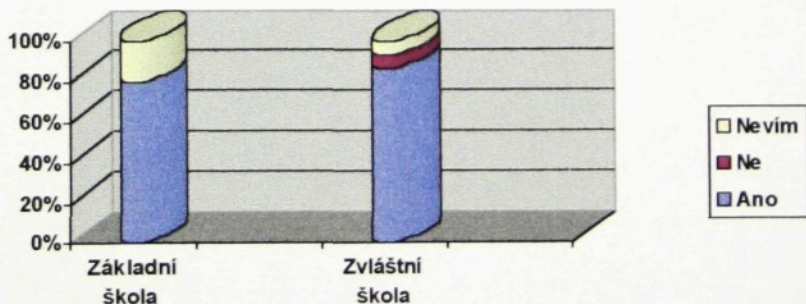
33/ Bál ses (bojíš se) rodičů?

V základní škole se rodičů bojí 2 respondenti a 28 žáků se rodičů nebojí. Ve zvláštní škole se rodičů bojí 1 žák, 24 žáků se nebojí a 5 žáků nedokáže na tuto otázku odpovědět.

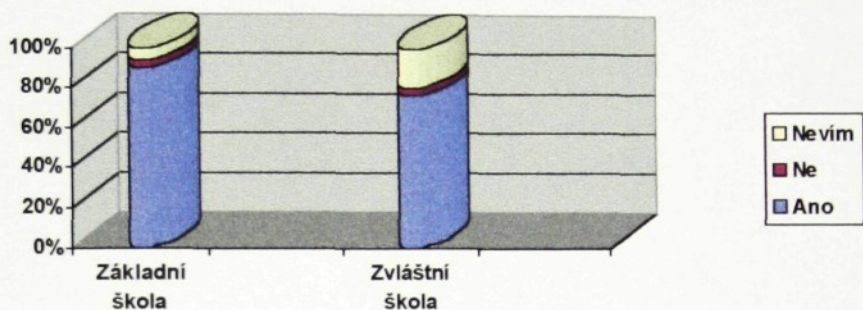
34/ Jsou tví rodiče spravedliví?

Ve zvláštní škole považuje své rodiče za spravedlivé 26 žáků, 2 žáci si myslí, že rodiče spravedliví nejsou a 2 žáci neví. V základní škole je přesvědčeno 24 žáků, že má spravedlivé rodiče, 6 žáků neví jak odpovědět a žádný nenapsal, že by jeho rodiče spravedliví nebyli, což je jistě povzbuzující.

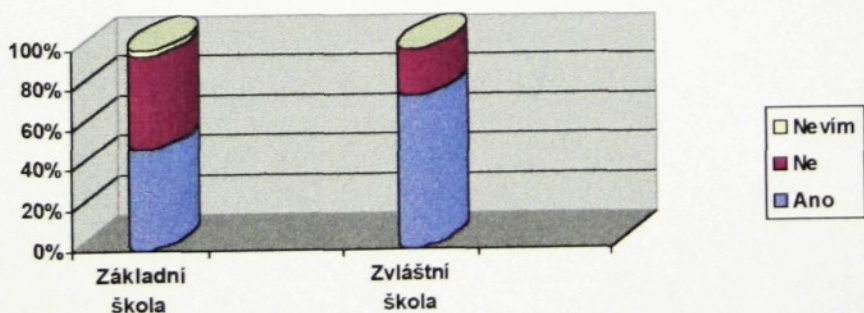
35/ Hráli si s tebou rodiče, když jsi byl malý?

Rodiče si hráli u 23 dětí ze zvláštní školy, s 1 žákem si rodiče nehráli a 6 žáků nedokáže odpovědět. V základní škole 27 dětí odpovědělo kladně, 1 žák odpověděl záporně a 2 žáci neví jak odpovědět.

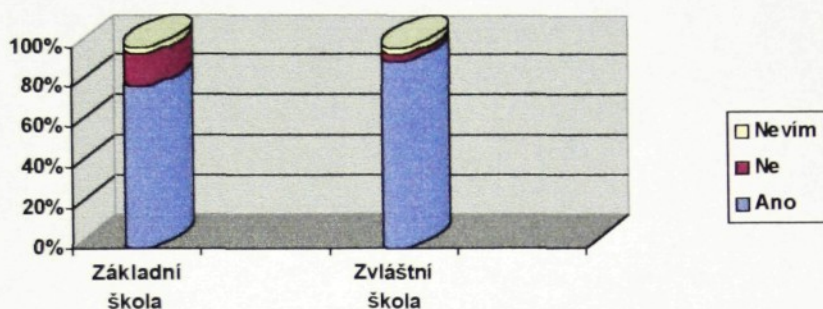
36/ Učí se s tebou rodiče?

Ve zvláštní škole se rodiče učí s 23 dětmi a se 7 dětmi se rodiče neučí. Tato odpověď je pozitivní. V základní škole se s rodiči učí jen 15 dětí. Na otázku neumí odpovědět 1 žák a 14 žáků tvrdí, že se s rodiči neučí. Tato otázka je však zavádějící. To, že se rodiče s dětmi neučí, neznamená, že by o školní výsledky dítěte neměli zájem. Může to být z důvodu větší samostatnosti dítěte.

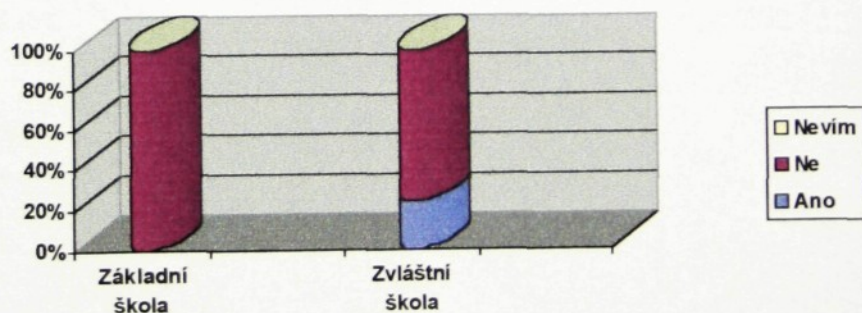
37/ Kontrolují ti rodiče úkoly, sešity?

Kontrola školních věcí ze strany rodičů je prováděna u 28 dětí ze zvláštní školy. Dále 1 žák tvrdí, že mu rodiče úkoly a sešity nekontrolují a 1 žák odpovědět nedokáže. V základní škole rodiče provádějí kontrolu u 24 žáků, 5 žáků kontrolováno není a 1 žák nedokáže otázku zodpovědět.

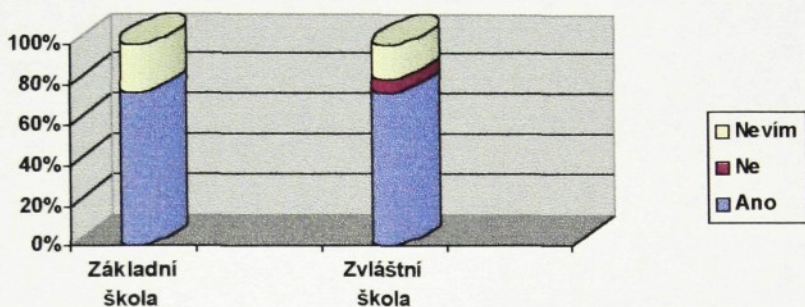
38/ Utekl jsi někdy z domova?

Z domova neutekl ani jeden žák ze základní školy, což je jistě povzbuzující. Ze zvláštní školy se k útěku z domova přiznalo 7 dětí a 23 dětí navštěvujících zvláštní školu z domova nikdy neuteklo.

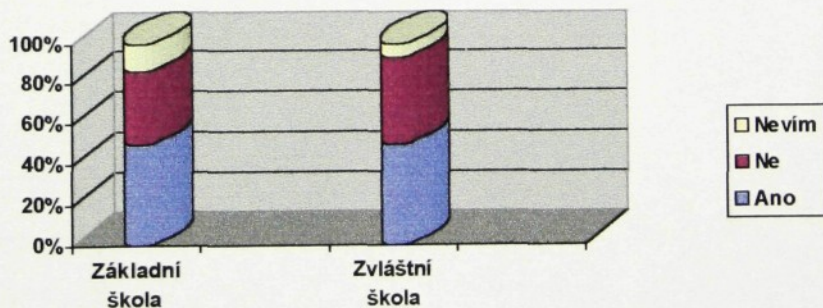
39/ Můžeš se na rodiče spolehnout?

Na své rodiče se může spolehnout stejný počet dětí ze základní i zvláštní školy. Tedy 23 žáků odpovědělo z každé školy kladně. Ze základní školy ani jeden žák neodpověděl záporně, pouze 7 žáků neumí odpovědět. Ze zvláštní školy se na rodiče nemůžou spolehnout 2 žáci a 5 žáků je nerozhodných.

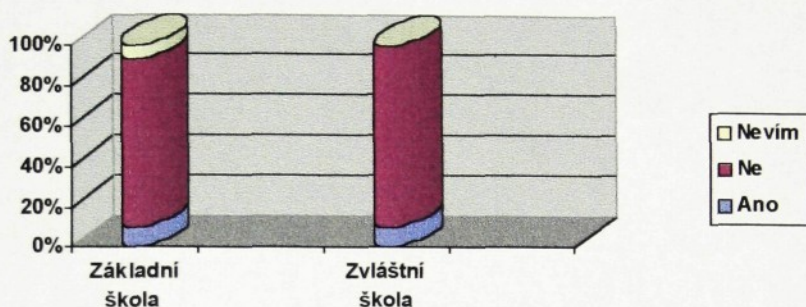
40/ Svěřuješ se rodičům?

V této otázce opět odpověděl stejný počet žáků z každé školy kladně, tedy 15 dětí, což je polovina všech respondentů, se svým rodičům svěřuje. V základní škole se 11 žáků rodičům nesvěřuje a 4 žáci nedokáží na otázku odpovědět. Ve zvláštní škole se rodičům 13 dětí nesvěřuje a 2 žáci jsou nerozhodní.

41/ Trestají tě rodiče často?

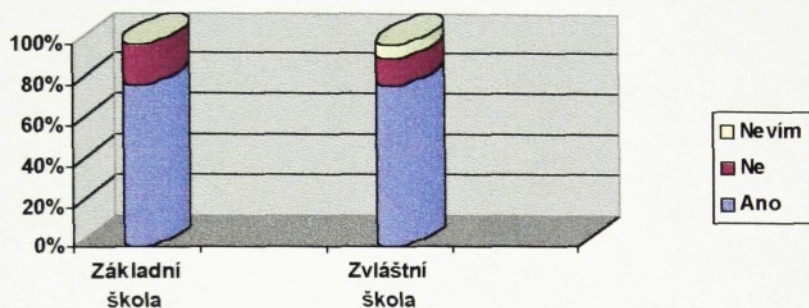
V této otázce jsou odpovědi opět poměrně stejné. Rodiče trestají 3 žáky ze zvláštní školy a stejně tak i 3 žáky ze školy základní. Zbylých 27 žáků ze zvláštní školy rodiče netrestají. Ze základní školy není trestáno rodiči 25 žáků a 2 žáci nedokáží na otázku odpovědět.

Druhy trestů jsou různé. Ve zvláštní škole udávají děti nejčastěji fyzické potrestání (6 dětí), dále domácí vězení (3 děti). Jedno dítě má zákaz sledování televize a jedno musí uklízet. V základní škole jsou děti nejčastěji trestány zákazem sledování televize (7 dětí) a zákazem hry na počítači (6 dětí). Jako další tresty používají rodiče dětí ze základní školy domácí vězení (2 děti) a zákazy různých věcí (2 děti). Jedno dítě mívá jako trest vynášení domácího odpadu, jedno nedostane od rodičů kapesné a pouze jedno je trestáno fyzicky (facka).

42/ Povídáš si doma s rodiči pravidelně?

I zde odpovídali respondenti z obou škol poměrně hodně podobně. V každé škole si s rodiči pravidelně povídá 24 žáků z obou typů škol. Ve škole základní si s rodiči nepovídá zbylých 6 žáků. Ve zvláštní škole si s rodiči nepovídají 4 žáci a 2 žáci nedokáží na otázku odpovědět.

V základní škole si s rodiči povídá každý den 20 žáků, jednou týdně 6 žáků, jednou za měsíc 3 žáci a 1 žák otázku nezodpověděl. Ve zvláštní škole si s rodiči povídá každý den 15 dětí, jednou za týden 6 dětí a 3 děti si povídají s rodiči jednou za měsíc. Na otázku neodpovědělo 6 dětí ze zvláštní školy.

9.1. Tabulkové vyhodnocení dotazníku.

Číslo a název otázky	Škola	Ano	Ne	Nevím
<i>Máš dobrého kamaráda?</i>	<i>Zvláštní</i>	27	1	2
	<i>Základní</i>	28	1	1
<i>Bojíš se některých dětí?</i>	<i>Zvláštní</i>	9	17	4
	<i>Základní</i>	12	15	3
<i>Zlobí tě často ostatní děti?</i>	<i>Zvláštní</i>	13	15	2
	<i>Základní</i>	7	21	2
<i>Pereš se často?</i>	<i>Zvláštní</i>	4	23	3
	<i>Základní</i>	2	27	1
<i>Myslíš si, že jsi nejsilnější ve třídě?</i>	<i>Zvláštní</i>	1	22	7
	<i>Základní</i>	2	26	2
<i>Myslíš si, že jsi nejslabší ve třídě?</i>	<i>Zvláštní</i>	3	19	8
	<i>Základní</i>	0	28	2
<i>Mluvíš často vulgárně (sprostě)?</i>	<i>Zvláštní</i>	15	11	4
	<i>Základní</i>	3	18	9
<i>Lituješ ve filmu někoho, když mu ubližují?</i>	<i>Zvláštní</i>	22	7	1
	<i>Základní</i>	22	5	3
<i>Je ti líto ve filmu lupiče, když ho zabijí?</i>	<i>Zvláštní</i>	5	21	4
	<i>Základní</i>	7	14	9
<i>Chtěl bys být hrdinou, který zabije ostatní?</i>	<i>Zvláštní</i>	5	24	1
	<i>Základní</i>	3	21	6
<i>Uměl bys někoho hodně hodit?</i>	<i>Zvláštní</i>	14	9	7
	<i>Základní</i>	19	6	5
<i>Střílel jsi někdy z pistole?</i>	<i>Zvláštní</i>	15	15	0
	<i>Základní</i>	17	13	0
<i>Až budeš dospělý, chtěl bys mít pistoli?</i>	<i>Zvláštní</i>	10	19	1
	<i>Základní</i>	4	18	8
<i>Dokázal bys zastřelit zvíře?</i>	<i>Zvláštní</i>	7	17	6
	<i>Základní</i>	2	24	4
<i>Zkusil jsi kouřit?</i>	<i>Zvláštní</i>	23	7	0
	<i>Základní</i>	8	22	0

<i>Chodiš do zájmového kroužku nebo sport. Oddílu?</i>	<i>Zvláštní</i>	19	10	0
	<i>Základní</i>	28	2	0
<i>Díváš se rád na detektivní filmy?</i>	<i>Zvláštní</i>	18	10	2
	<i>Základní</i>	20	5	5
<i>Díváš se rád na pohádky?</i>	<i>Zvláštní</i>	17	8	5
	<i>Základní</i>	13	12	5
<i>Býváš v noci sám doma?</i>	<i>Zvláštní</i>	10	18	2
	<i>Základní</i>	7	21	2
<i>Už jsi někdy něco ukradl?</i>	<i>Zvláštní</i>	15	13	2
	<i>Základní</i>	6	23	1
<i>Máš doma oba rodiče?</i>	<i>Zvláštní</i>	14	16	0
	<i>Základní</i>	24	6	0
<i>Chodí maminka do zaměstnání?</i>	<i>Zvláštní</i>	16	13	1
	<i>Základní</i>	26	4	0
<i>Chodí tatínek do zaměstnání?</i>	<i>Zvláštní</i>	17	7	6
	<i>Základní</i>	28	1	1
<i>Jsou rodiče rozvedení?</i>	<i>Zvláštní</i>	13	17	0
	<i>Základní</i>	6	24	0
<i>Mluví rodiče vulgárně (sprostě)?</i>	<i>Zvláštní</i>	6	21	3
	<i>Základní</i>	8	19	3
<i>Má někdo z rodičů střelnou zbraň?</i>	<i>Zvláštní</i>	3	22	5
	<i>Základní</i>	2	26	2
<i>Dostáváš od rodičů pravidelně kapesné?</i>	<i>Zvláštní</i>	4	26	0
	<i>Základní</i>	4	23	3
<i>Kouří někdo z rodičů?</i>	<i>Zvláštní</i>	23	6	1
	<i>Základní</i>	23	7	0
<i>Pijí rodiče často alkohol?</i>	<i>Zvláštní</i>	3	26	1
	<i>Základní</i>	4	24	2
<i>Bál ses (bojíš se) rodičů?</i>	<i>Zvláštní</i>	1	24	5
	<i>Základní</i>	2	28	0
<i>Jsou tví rodiče spravedliví?</i>	<i>Zvláštní</i>	26	2	2
	<i>Základní</i>	24	0	6
<i>Hráli si s tebou rodiče, když jsi byl malý?</i>	<i>Zvláštní</i>	23	1	6

	<i>Základní</i>	27	1	2
<i>Učí se s tebou rodiče?</i>	<i>Zvláštní</i>	23	7	0
	<i>Základní</i>	15	14	1
<i>Kontrolují ti rodiče úkoly, sešity?</i>	<i>Zvláštní</i>	28	1	1
	<i>Základní</i>	24	5	1
<i>Utekl jsi někdy z domova?</i>	<i>Zvláštní</i>	7	23	0
	<i>Základní</i>	0	30	0
<i>Můžeš se na rodiče spolehnout?</i>	<i>Zvláštní</i>	23	2	5
	<i>Základní</i>	23	0	7
<i>Svěřuješ se rodičům?</i>	<i>Zvláštní</i>	15	13	2
	<i>Základní</i>	15	11	4
<i>Trestají tě rodiče často?</i>	<i>Zvláštní</i>	3	27	0
	<i>Základní</i>	3	25	2
<i>Povídáš si doma s rodiči pravidelně?</i>	<i>Zvláštní</i>	24	4	2
	<i>Základní</i>	24	6	0

10. Zhodnocení rejstříků trestné činnosti nezletilých dětí.

Veškeré číselné tabulky se zpracovanými podrobnými výsledky jsou uvedeny v Příloze.

V tabulkách 1 a 2 jsou uvedena statistická data za r.1995, v tabulkách 3 a 4 zase za r.1996, v tabulkách 5 a 6 za r.1997, v tabulkách 7 a 8 je rozbor dat za r.1998 a v tabulkách 9 a 10 zase r.1999. Celkový přehled delikventního chování a počet trestných činů nezletilých dětí za minulých pět let je uveden v tabulce č.11. Tabulka č.12 znázorňuje počty chlapců a dívek, kteří páchaly trestnou činnost v minulých pěti letech. Tabulka č.13 udává počty dětí, které v minulých pěti letech navštěvovaly základní školu a dopustily se trestné činnosti a dětí, které byly žáky zvláštní školy a páchaly trestnou činnost.

V roce 1995 z celkového počtu 72 dětí (100%), které se dopustily trestné činnosti, navštěvovalo 62 dětí základní školu (86,11%) a 10 dětí bylo žáky zvláštní školy (13,88%). Z celkového počtu 89 trestných činů, spáchaných v roce 1995 jich 77 spáchaly děti ze základních škol (86,51%) a 12 trestných činů spáchaly děti ze škol zvláštních (13,48%). (Příloha 1, tab. 1).

Dívky, které se v tomto roce dopustily trestné činnosti, bylo 12 (16,66%) a spáchaly 18 trestných činů. Chlapců bylo 60 (83,33%) a spáchaly 71 trestných činů. (Příloha 1, tab. 2).

V roce 1996 se trestné činnosti dopustilo celkem 44 dětí (100%). Z tohoto počtu bylo 33 dětí žáky základní školy (75%) a 11 dětí navštěvovalo zvláštní školu (25%). Celkem bylo v roce 1996 spácháno 76 trestných činů. Děti ze základních škol provedly 52 trestných činů (68,42%) a 24 trestných činů spáchali žáci zvláštní školy (31,57%). (Příloha 2, tab. 3).

V tomto roce se trestné činnosti dopustilo 5 dívek (11,36%), které provedly 12 trestných činů a 39 chlapců (88,63%), kteří spáchali 64 trestných činů. (Příloha 2, tab. 4).

V roce 1997 se trestné činnosti dopustilo celkem 52 dětí (100%). Z tohoto počtu bylo 43 dětí navštěvujících základní školu (82,69%) a 9 dětí navštěvujících zvláštní školu (17,30%). Z celkového počtu 78 trestných činů jich 58 spáchali žáci ze základních škol (74,35%) a 20 žáci ze škol zvláštních (25,64%). (Příloha 3, tab. 5).

Dívky, které se v tomto roce dopustily trestné činnosti, byly 2 (3,84%) a spáchaly 3 trestné činy. Chlapců bylo 50 (96,15%) a provedli 75 trestných činů. (Příloha 3, tab. 6).

V roce 1998 z celkového počtu 28 dětí (100%), které se dopustily trestné činnosti, navštěvovalo 20 dětí základní školu (71,42%) a 8 dětí bylo žáky zvláštní školy (28,57%). Z celkového počtu 31 trestných činů jich žáci základní školy spáchali 21

(67,74%) a žáci navštěvující zvláštní školu 10 (32,25%). (Příloha 4, tab.7).

V roce 1998 se trestné činnosti dopustilo 5 dívek (17,85%), které provedly 5 trestných činů a 23 chlapců (82,14%), kteří spáchali 26 trestných činů. (Příloha 4, tab. 8).

V roce 1999 se trestné činnosti dopustilo celkem 43 dětí (100%). Z tohoto počtu bylo 37 dětí ze základních škol (86,04%) a 6 dětí ze škol zvláštních (13,95%). Z celkového počtu 54 trestných činů spáchaných v tomto roce jich 47 provedly děti ze základních škol (87,03%) a 7 jich spáchaly děti ze zvláštních škol (12,96%). (Příloha 5, tab. 9).

V tomto roce se trestné činnosti dopustilo 9 dívek (20,93%), které provedly 13 trestných činů a 34 chlapců (79,06%), kteří provedli 41 trestných činů. (Příloha 5, tab. 10).

Nejvyšší počet spáchaných trestných činů 89 byl v roce 1995 (Příloha 6, tab. 11). V roce 1995 páchalo trestnou činností také nejvíce dětí, bylo jich 72 (Příloha 6, tab. 12). V tomto roce na jedno dítě připadlo 1,23 trestného činu. Nejméně trestných činů bylo spácháno v roce 1998, bylo jich 31 (Příloha 6, tab. 11), na jedno dítě ve stejném roce připadlo 1,10 trestného činu. Na jedno dítě připadlo nejvíce trestných činů v r. 1996, kdy to bylo 1,72 (Příloha 2, tab. 3). Naopak nejméně trestných činů připadlo na jedno dítě v r.1998 a to bylo 1,10 (Příloha 4, tab. 7). Děti, které navštěvují zvláštní školu a spáchaly alespoň jeden trestný čin, bylo nejvíce v r.1996, bylo jich 11 a spáchaly 24 trestných činů (Příloha 2, tab. 3). Děti ze základní školy, které se dopustily trestné činnosti bylo nejvíce v r.1995, bylo jich 62 a spáchaly 77 trestných činů (Příloha 1, tab. 1). Dívky spáchaly nejvíce trestných činů v roce 1995 a bylo to 18 trestných činů (Příloha 1, tab. 2).

Z rozhovoru s **p.Martou Veletovou**, vedoucí Oddělení sociální prevence a péče o dítě je zřejmé, že Program prevence, který se na tomto oddělení již několik let vytváří, je úspěšný. Zlepšila se spolupráce mezi jednotlivými státními i nestátními organizacemi. Rok od roku se jich do Programu prevence kriminality zapojuje větší počet. Zároveň stoupá počet pardubických občanů, kteří tento program znají a mají ho v povědomí. Program prevence kriminality na rok 2000 je tvořen novým způsobem a jsou zde uvedeny veškeré údaje za těch několik let, kdy se program vytváří. Celý rozhovor je uveden v Příloze 8.

11. K platnosti hypotéz:

H1 – Tato hypotéza se nám potvrdila. Rodinného prostředí se v dotazníku týkaly otázky č.19., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 31., 32., 34., 35., 36., 37., 39., 41., a 42. Rozbor těchto otázek je uveden v kapitole č.9., kde jsou tyto otázky rozebrány písemně i graficky.

H2 – Tato hypotéza se nám potvrdila. V dotazníku v otázce č.16. odpovědělo 28 dětí ze základní školy, že navštěvuje nějaký zájmový kroužek nebo sportovní oddíl. Ve zvláštní škole navštěvuje zájmový kroužek nebo sportovní oddíl jenom 19 žáků.

H3 - V každém zkoumaném roce bylo dětmi ze základních škol spácháno více trestných činů než dětmi ze škol zvláštních. Pokud však zkoumaný vzorek propočítáme, zjistíme, že koeficient delikvence je u dětí ze zvláštních škol vyšší než u dětí ze škol základních. Z tabulky č.13. je zřejmé, že na jednoho žáka ze základní školy, který se dopustil v minulých pěti letech delikventního chování připadá 1,30 trestného činu. Kdežto na jednoho žáka ze zvláštní školy, který se v minulých pěti letech dopustil delikventního chování připadá 1,65 trestného činu. Oba srovnávané vzorky jsou velikostně velmi rozdílné. Je to způsobeno menším počtem dětí navštěvujících zvláštní školy ve městě Pardubice než dětí navštěvujících školy základní.

Pokud bychom tedy vycházeli z formulace hypotézy přesně tak, jak je uvedena, můžeme konstatovat, že se nepotvrdila, neboť trestnou činnost páchají více děti ze škol základních. V případě, že bychom formulovali hypotézu tak, že děti ze zvláštních škol páchají více trestné činnosti než děti ze škol základních, hypotéza by se potvrdila.

H4 – Tato hypotéza se od r.1995 do r.1998 potvrzovala, v posledním zkoumaném roce však hypotézu vyvrátila. Je však nutné upozornit na to, že počty delikventních dětí i počty spáchaných trestných činů byly v r.1995 nejvyšší. Dá se tedy říci, že se tato hypotéza potvrdila. Jistě má svůj vliv na snížení hodnot v následujících letech i Program prevence kriminality, který od r.1996 město Pardubice vytváří.

12. Navrhovaná opatření.

1. Realizovat preventivní zájmové aktivity ve střediscích volného času a dalších školských zařízeních zaměřených na vytváření podmínek pro využití volného času dětí a mládeže a dalších volnočasových aktivit, realizovaných ve školách, se zvláštním zřetelem na sociální patologii ohrožených skupin dětí a mládeže.
2. Zřizovat zařízení klubového typu, kam by děti mohly chodit neorganizovaně, bez předchozího přihlášení, bez poplatku a pravidelné docházky.
3. Realizovat výstavbu sportovních areálů vhodných pro běžné sportovní činnosti, kde by našly pohybové vyžití děti a mládež ze všech sociálních vrstev.
4. Rozšiřovat odbornou způsobilost jednotlivých odborníků v sociální oblasti a následně zajistit vzájemné propojení organizací a institucí, které mají sociální služby a pomoc na starosti.
5. Včas poskytnout postižené rodině komplexní rodinnou péči, zajistit rozbor jejich problémů a v závislosti na tom

poskytnout i praktickou pomoc postihující všechny potřebné oblasti (lékařskou, psychologickou, sociální, právní, sociologickou, pedagogickou apod.).

6. Zřídit a obsadit místa školních psychologů, jež by se soustředili na otázky problémových dětí v kontextu jejich sociálního zázemí a tvořivě řešili vzniklé problémy dříve než se plně rozvinou.
7. V legislativní oblasti dořešit odpovědnost rodičů za výchovu dětí, včetně odpovědnosti rodičů za neadekvátní projevy nezletilců, za jejich delikventní chování, záškoláctví a výchovné problémy.
8. Novelizovat § 213 tr.zák. a § 217 tr.zák. směrem k přísnějšímu postihu rodičů, jež by bylo doprovázeno zjednodušenějším postupem dokazování zanedbání povinné výživy, zanedbání rodičovských povinností a ohrožování mravní výchovy mládeže.
9. V rámci řešení krizových stavů v rodině zabezpečit vedení sociálně nepřizpůsobivých rodin. Zřizovat zařízení pro matky s dětmi v nouzi, preventivní vedení matek ve smyslu zamezení opakování krizových situací, zrychlení soudního projednávání kolizních situací rodin.
10. Zvýšit pravomoci orgánů sociálně-právní ochrany dětí a mládeže, zavést ohlašovací povinnost škol a policie směrem k sociálním pracovníkům.
11. Přesunout těžiště prevence kriminality na místní a regionální úroveň, zároveň však ponechat koordinaci na celostátní úrovni. Obce a regiony by na sebe měly převzít větší díl odpovědnosti za zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

Závěr.

Delikvence a páchání trestné činnosti je problémem jak jedince a rodiny, tak celé společnosti. Nabourává mezilidské vztahy, mravní hodnoty a cíle. Řešení tohoto problému není nijak lehké a jednoznačné. Velký důraz je třeba klást na prevenci kriminality a to především u dětí a mladých lidí. Zejména děti jsou v dnešní moderní a uspěchané době vystaveny různým asociálním vlivům, které často začínají ve špatně fungujících rodinách.

Z bakalářské práce vyplývá **nutnost primární prevence** všech sociálních patologií a následně **vytvoření účinného systému péče o mládež**, která se již dostala do konfliktu se zákonem.

U dnešních dětí se výrazně projevuje zvýšení jejich agresivity, děti nejsou citlivé na násilí a agresi chápou jako nezbytný prostředek k dosažení vlastních cílů. Je nutné preferovat aktivity a činnosti zaměřené na výchovu ke zdravému životnímu stylu.

Bakalářská práce ukázala nespornou **důležitost rodiny**, jakožto základ každé společnosti. Rodina dosud nikdy a nikde nebyla nahrazena žádnou jinou společenskou skupinou. V rodině se v různé míře uspokojují základní potřeby dítěte a probíhá zde jeho vývoj.

Dá se tedy říci, že rodina má rozhodující význam a vliv na utváření a formování osobnosti daného jedince a jeho následném začlenění do společnosti.

To, že je výchova dítěte důležitá již od jeho prvopočátku je dnes známá věc. První soustavnější úvahy o výchově byly v Evropě nalezeny v dílech **řeckého filozofa Platóna** (428-348 před naším letopočtem). Ve svých Zákonech, v knize šesté, řešil otázku, kdo by měl být správcem veškeré výchovy. Navrhuje, aby tento úřad byl považován za nejdůležitější ze všech nejvyšších úřadů v obci: **„Neboť u všeho, co roste, u rostlin, u zvířat**

krotkých i divokých i u lidí, dobré vypučení prvního výhonku má největší význam pro zdárné dovršení dobrosti, jaká náleží jeho přirozenosti. Člověk jest, jak říkáme, tvor krotký, a dostane-li se mu správné výchovy a šťastné přirozenosti, stává se zpravidla živočichem nejbožštějším a nejkrotším, avšak když se vychovává nedostatečně nebo nedobře, nejdivočejším, co jich země plodí. Z těchto důvodů nesmí zákonodárce dopouštět, aby byla výchova dětí věcí druhořadou a vedlejší, nýbrž hledě k potřebě, aby nejprve a na začátku byl dobře zvolen ten, který by o ně pečoval, musí se co nejvíce vynasnažit, aby jim ustanovil a přikázal za správce muže, který by byl ze všech občanů po všech stránkách nejlepší.“ (Platón, Zákony, Praha 1961, str.153).

Literatura:

1. Průcha, J. – Walterová, E. – Mareš, J.: Pedagogický slovník. 1.vyd. Praha, Portál 1995.
2. Výrost, J. – Slaměnik, I.: Aplikovaná sociální psychologie I. 1.vyd. Praha, Portál 1998.
3. Cipro, M.: Průvodce dějinami výchovy. 1.vyd. Praha, Panorama 1984.
4. Úmluva o právech dítěte. 1.vyd. Brno, Teofakt 1991.
5. Fiala, J. – Mates, P. – Nový, K. – Průcha, P.: Malá právníková encyklopedie. 1.vyd. Praha, Linde 1994.
6. Možný, I.: Sociologie rodiny. 1.vyd. Praha, Slon 1999.
7. Matoušek, O.: Rodina jako instituce a vztahová síť. 2.vyd. Praha, Slon 1997.
8. Úlehla, I.: Umění pomáhat. 1.vyd. Písek, Renesance 1996.
9. Kapr, J. – Linhart, J. – Fischerová, V. – Vodáková, A.: Sociologické pojmosloví. Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny. 2.vyd. Praha, Sociologické nakladatelství 1994.
10. Říčan, P.: Agresivita a šikana mezi dětmi. 1.vyd. Praha, Portál 1995.
11. Čírtková, L.: Kriminální psychologie. 1.vyd. Praha, Eurounion 1998.
12. Němec, J.: Psychopatie a kriminalita. 1.vyd. Praha, Vydavatelství a nakladatelství MV ČR Centurion 1993.
13. Matějček, Z. – Dytrych, Z.: Děti, rodina a stres. 1.vyd. Praha, Galén 1994.
14. Holub, M. – Nová, H.: Zákon o rodině a předpisy souvisící. 3.vyd. Praha, Linde 1998.
15. Jelínek, J. – Sovák, Z.: Trestní zákon a trestní řád. 11.vyd. Praha, Linde 1998.
16. Gjuričová, J.: Prevence kriminality ve městech. měsíčník Sociální politika, 3/1997.

17. Gjuričová, J.: Aktuální stav a východiska ke snižování trestné činnosti dětí a mládeže. měsíčník Policista, 1/1999.
18. Gjuričová, J.: Strategie prevence kriminality v České republice. měsíčník Policista, 5/1997.
19. Kopečná, B.: Zvláštní zpráva o trestné činnosti páchané mladistvými a nedospělci. měsíčník Policista, 11/1998.
20. Štěchová, M. – Holas, J. – Večerka, K.: Negativní jevy a jejich prevence u dětí a mladistvých. měsíčník Policista, 5/1998.

Přílohy

Příloha č.1

Rok: **1995**

Tabulka č.1.: Počet nezletilých delikventních dětí navštěvujících základní a zvláštní školy a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1995.

	Počet dětí	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Základní škola	62	86,11	77	86,51	1,24
Zvláštní škola	10	13,88	12	13,48	1,20
Celkem	72	100	89	100	1,23

Tabulka č.2.: Počet nezletilých delikventních dívek a chlapců a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1995.

	Počet pachatelů	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Dívky	12	16,66	18	20,22	1,50
Chlapci	60	83,33	71	79,77	1,18
Celkem	72	100	89	100	1,23

Příloha č.2

Rok: **1996**

Tabulka č.3.: Počet nezletilých delikventních dětí navštěvujících základní a zvláštní školy a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1996.

	Počet dětí	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Základní škola	33	75,00	52	68,42	1,57
Zvláštní škola	11	25,00	24	31,57	2,18
Celkem	44	100	76	100	1,72

Tabulka č.4.: Počet nezletilých delikventních dívek a chlapců a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1996.

	Počet pachatelů	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Dívky	5	11,36	12	15,78	2,40
Chlapci	39	88,63	64	84,21	1,64
Celkem	44	100	76	100	1,72

Rok: **1997**

Tabulka č.5.: Počet nezletilých delikventních dětí navštěvujících základní a zvláštní školy a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1997.

	Počet dětí	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Základní škola	43	82,69	58	74,35	1,34
Zvláštní škola	9	17,30	20	25,64	2,22
Celkem	52	100	78	100	1,50

Tabulka č.6.: Počet nezletilých delikventních dívek a chlapců a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1997.

	Počet pachatelů	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Dívky	2	3,84	3	3,84	1,50
Chlapci	50	96,15	75	96,15	1,50
Celkem	52	100	78	100	1,50

Rok: **1998**

Tabulka č.7.: Počet nezletilých delikventních dětí navštěvujících základní a zvláštní školy a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1998.

	Počet dětí	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Základní škola	20	71,42	21	67,74	1,05
Zvláštní škola	8	28,57	10	32,25	1,25
Celkem	28	100	31	100	1,10

Tabulka č.8.: Počet nezletilých delikventních dívek a chlapců a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1998.

	Počet pachatelů	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Dívky	5	17,85	5	16,12	1,00
Chlapci	23	82,14	26	83,87	1,13
Celkem	28	100	31	100	1,10

Příloha č.5

Rok: **1999**

Tabulka č.9.: Počet nezletilých delikventních dětí navštěvujících základní a zvláštní školy a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1999.

	Počet dětí	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Základní škola	37	86,04	47	87,03	1,27
Zvláštní škola	6	13,95	7	12,96	0,87
Celkem	43	100	54	100	1,25

Tabulka č.10.: Počet nezletilých delikventních dívek a chlapců a počet jimi spáchaných trestných činů v roce 1999.

	Počet pachatelů	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Dívky	9	20,93	13	24,07	1,44
Chlapci	34	79,06	41	75,92	1,20
Celkem	43	100	54	100	1,25

Tabulka č.11.: **Rok 1995-1999**

	1995	1996	1997	1998	1999
Trestné činy – chlapci	71	64	75	26	41
Trestné činy – dívky	18	12	3	5	13
Trestné činy – celkem	89	76	78	31	54

Tabulka č.12.: **Rok 1995-1999**

	1995	1996	1997	1998	1999
Počet chlapců	60	39	50	23	34
Počet dívek	12	5	2	5	9
Počet dětí celkem	72	44	52	28	43

Tabulka č.13.: **Rok 1995-1999**

	Počet dětí	%	Počet spáchaných TČ	%	Koeficient delikvence
Základní škola	195	81,58	255	77,74	1,30
Zvláštní škola	44	18,41	73	22,25	1,65
Celkem	239	100	328	100	1,37

D O T A Z N Í K

prozkoumaj, prosím, tu variantu odpovědi, kterou považuješ za nejsprávnější, která ti nejvíce vyhovuje. Se svým okolím se neraď, vyjádři svůj vlastní názor. Za řádné vyplnění ti děkuji.

la	Základní	Zvláštní			
laví	Děvče	Chlapec			
ik je ti let?	13	14			
Máš dobrého kamaráda?			Ano	Ne	Nevím
Bojíš se některých dětí?			Ano	Ne	Nevím
Zlobí tě často ostatní děti?			Ano	Ne	Nevím
Pereš se často?			Ano	Ne	Nevím
Myslíš si, že jsi nejsilnější ve třídě?			Ano	Ne	Nevím
Myslíš si, že jsi nejslabší ve třídě?			Ano	Ne	Nevím
Mluvíš často vulgárně (sprostě)?			Ano	Ne	Nevím
Lituješ ve filmu někoho, když mu ubližují?			Ano	Ne	Nevím
Je ti líto ve filmu lupiče, když ho zabijí?			Ano	Ne	Nevím
Chtěl bys být hrdinou, který zabíjí ostatní?			Ano	Ne	Nevím
Uměl bys někoho hodně uhodit?			Ano	Ne	Nevím
Střílel jsi někdy z pistole?			Ano	ne	Nevím
Až budeš dospělý, chtěl bys mít pistoli?			Ano	Ne	Nevím
Dokázal by jsi zastřelit zvíře?			Ano	Ne	Nevím
Zkusil jsi kouřit?			Ano	Ne	Nevím
Chodíš do zájmového kroužku nebo sportov.oddílu?			Ano	Ne	Nevím
Díváš se rád na detektivní filmy?			Ano	Ne	Nevím
Díváš se rád na pohádky?			Ano	Ne	Nevím
Býváš v noci sám doma?			Ano	Ne	Nevím
Už jsi někdy něco ukradl?			Ano	Ne	Nevím
Co to bylo?					
V kolik hodin chodíš spát ve všední den?					
V kolik hodin chodíš spát o víkendu?					

Máš doma oba rodiče?	Ano	Ne	Nevím
Chodí maminka do zaměstnání?	Ano	Ne	Nevím
Chodí tatínek do zaměstnání?	Ano	Ne	Nevím
Jsou rodiče rozvedení?	Ano	Ne	Nevím
Hádají se doma rodiče?	Ano	Ne	Nevím
Mluví rodiče vulgárně (sprostě)?	Ano	Ne	Nevím
Má někdo z rodičů střelnou zbraň?	Ano	Ne	Nevím
Dostáváš od rodičů pravidelně kapesné?	Ano	Ne	Nevím
Kouří někdo z rodičů?	Ano	Ne	Nevím
Pijí rodiče často alkohol?	Ano	Ne	Nevím
Bál ses (bojíš se) rodičů?	Ano	Ne	Nevím
Jsou tví rodiče spravedliví?	Ano	Ne	Nevím
Hráli si s tebou rodiče, když jsi byl malý?	Ano	Ne	Nevím
Učí se s tebou rodiče?	Ano	Ne	Nevím
Kontrolují ti rodiče úkoly, sešity?	Ano	Ne	Nevím
Utekl jsi někdy z domova?	Ano	Ne	Nevím
Můžeš se na rodiče spolehnout?	Ano	Ne	Nevím
Svěřuješ se rodičům?	Ano	Ne	Nevím
Trestají tě rodiče často?	Ano	Ne	Nevím
Jak tě rodiče trestají?			
Povídáš si doma s rodiči pravidelně?	Ano	Ne	Nevím
Jak často? Každý den Několikrát týdně Několikrát za měsíc			

Děkuji ti.

Rozhovor s paní Martou Veletovou, vedoucí oddělení sociální prevence a péče o děti na Magistrátě města Pardubic:

1. *Jaké byly počátky vytváření Programu prevence kriminality?*

V Pardubicích nikdy žádná prevence kriminality nebyla. Vzhledem k tomu, že tu byl vysoký nápad trestné činnosti dětí a mládeže, kurátoři odboru sociálních věcí začali nabízet program na vyplnění volného času pro děti s poruchami chování. Věnovali tomu svůj volný čas, ale chyběly nutné finanční prostředky. Proto jsme začali zpracovávat na našem odboru program prevence kriminality hned, jak jsme se o této možnosti dozvěděli, bylo to v roce 1995. Ten jsme předložili ke schválení do zastupitelstva a na základě schválení zastupitelstvem jsme získali nutné finanční prostředky z rozpočtu města. V roce 1996 jsme získali státní dotace na Program prevence kriminality a stalo se každoroční samozřejmostí, že vznikla spolupráce mezi státními a nestátními organizacemi a městem jako koordinátorem prevence kriminality.

2. *Domníváte se, že program prevence kriminality plní v Pardubicích svůj účel?*

Dokladem toho, že prevence je desetkrát lacinější než represe, jsou dlouhodobé zkušenosti z jiných zemí, kde prevenci kriminality berou za součást své preventivní politiky. V našem městě, za pět let prováděné prevence kriminality, klesl nápad trestné činnosti u dětí a mládeže a podařilo se do programu prevence kriminality zapojit mnoho dalších státních i nestátních organizací ve městě.

3. Rada zastupitelstva města musí každý Program prevence kriminality schválit. Je to spíše formální záležitost, nebo je „těžké“ obhájit body uvedené v tom kterém programu?

Bez schválení zastupitelstvem města není možné získat finanční prostředky na Program prevence kriminality. V prvních letech bylo velice těžké obhájení těchto projektů z důvodu neznalosti sociální problematiky ve městě. V současné době zastupitelstvo města vzalo Program prevence kriminality již za svůj. Dotazy ale každý rok jsou. Přesto se nám podařilo program ve městě prosadit.

4. Jak vypadá Program prevence kriminality na letošní rok 2000? Je něčím odlišný od let minulých?

Program prevence kriminality je na letošní rok zcela jiný než v minulosti. V tomto programu jsme uveřejnili statistiku nápadu trestné činnosti a sociálně právní ochrany dětí. Dále je zde sociodemografická analýza města a provedený sociologický průzkum nazvaný Hodnocení kriminální situace ve městě Pardubice z pohledu občanů. Navíc je zde představena veškerá činnost všech státních i nestátních organizací, které s městem jako s koordinátorem Programu prevence kriminality spolupracují.

5. Daří se plnit vždy všechny body Programu prevence kriminality?

Daří, protože velice realisticky posuzujeme, co je schopno město ve spolupráci se státními a nestátními organizacemi zrealizovat. Nedáváme si nesplnitelné cíle, držíme se „při zemi“.

6. Jak dlouho trvá Program prevence kriminality vytvořit a co je na něm nejnáročnějšího?

Program prevence kriminality se tvoří celý rok. Vzhledem k tomu, že ho vytváříme nad rámec svých povinností, je to činnost pracovně i časově dost náročná.

Děkuji za rozhovor.